

2026. aasta eelarve projekti seletuskiri

Koostaja: Merilin Saska, rahandusosakonna juhataja

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Majanduskeskkonna ülevaade	3
2. Lääne-Nigula valla majanduslik olukord ja finantsnäitajad eelarve koostamisel	4
2.1. Tööhõive näitajad	4
2.2. Maksumaksjate arv ja osakaal	5
2.3 Tulumaksu laekumine ja maksubaasi muutused	6
2.4 Palgatasemed ja nende mõju tulumaksule	7
2.5 Peamised riskid maksubaasile	7
3. Ülevaade Lääne-Nigula valla 2026. aasta eelarvest	8
3.1 Olulisemad lähteseisukohad eelarve koostamisel.....	8
4. Põhitegevuse tulud	11
4.1 Maksutulud	11
4.2 Tulud kaupade ja teenuste müügist	12
4.3 Saadud toetused tegevuskuludeks	14
4.4 Muud tegevustulud	15
5. Põhitegevuse kulud	15
5.1 Üldised valitsemissektori teenused	17
5.2 Tsiviilkaitse	19
5.3 Avalik kord ja julgeolek.	19
5.4 Majandus	19
5.4 Keskkonnakaitse.....	21
5.5 Elamu-ja kommunaalmajandus.....	21
5.6 Tervishoid	22
5.7 Vaba aeg, kultuur ja religioon.....	23
5.8 Haridus	25
5.9 Sotsiaalne kaitse	29
6. Investeermistegevus	34
6.1 Investeermistegevuse tulu.....	34
6.2 Investeermistegevuse kulu	35
7. Finantseermistegevus	36
8. Osavaldade eelarved	37

Sissejuhatus

Lääne-Nigula valla 2026. aasta eelarve eelnõu ja seletuskiri on koostatud juhindudes kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest (edaspidi KOKS), kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest (edaspidi KOFKS), Lääne-Nigula valla eelarve koostamise, täitmise ja finantsjuhtimise korrast, Lääne-Nigula valla arengukavast ja eelarvestrateegiast ja avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendist (edaspidi üldeeskiri).

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on eelarve osad järgmised:

- põhitegevuse tulud,
- põhitegevuse kulud,
- investeerimistegevus,
- finantseerimistegevus,
- likviidsete varade muutus.

Selline struktuur võimaldab selgelt eristada valla põhitegevuse ja investeerimistegevuse mahtu ning hinnata põhitegevuse tulemust ja investeerimisvõimekuse muutusi.

Seletuskiri järgib koondeelarve ülesehitust: esmalt antakse ülevaade põhitegevuse tuludest ja kuludest, seejärel investeerimis- ning finantseerimistegevusest. Esitatud on võrdlus 2025. aasta kinnitatud eelarve ja 2026. aasta kavandatud eelarve vahel. Kõik arvanded on toodud eurodes.

Eelarve on koostatud tekkepõhise arvestuse põhimõttel, mille kohaselt kajastatakse tehingud nende toimumise, mitte raha liikumise hetkel.

1. Majanduskeskkonna ülevaade

Lääne-Nigula vald moodustati 2013. aastal Oru, Risti ja Taebala valdade ühinemisel. 2017. aastal liitusid haldusreformi käigus osavaldadena Kullamaa, Martna, Noarootsi ja Nõva. Alates 2021. aastast on osavallad moodustatud ka varasemalt ühinenud piirkondades – Taeblas, Paliveres, Ristil ja Orul. Kokku on vallas kaheksa osavald, mille eesmärk on toetada kogukondlikku otsustusprotsessi, hoida piirkondlikku identiteeti ning tagada tasakaalustatud areng. Igas osavallas tegutseb kuni 9-liikmeline osavallakogu.

Vallas elab 1. jaanuari 2025. aasta seisuga **7 187** inimest. Elanike arv on viimastel aastatel olnud aeglaselt languses – võrreldes aasta varasemaga **14** inimese võrra ning võrreldes 31.10.2025 seisuga **8** inimese võrra. Languse peamisteks põhjusteks on negatiivne loomulik iive, noorte väljaränne suurematesse keskustesse ja elanikkonna vananemine.

Lääne-Nigula vald on pindalalt Eesti kolmas omavalitsusüksus (**1449 km²**) ning hõlmab **115** küla ja **3** alevikku (Taebala, Palivere, Risti). Asulate suurus varieerub mitmesaja elanikuga keskustest kuni alla kümne elanikuga väikeküladega. Suurim asula on Taebala alevik.

Elanikkonna vananemine mõjutab oluliselt valla teenusvajadusi (sotsiaaltoetused, tervishoid) ning maksutulu laekumist. 2024. aastal oli Lääne maakonna (sh Lääne-Nigula)

keskmise brutokuupalk **1 513** eurot, mis jääb **23,6%** alla Eesti keskmise (**1 981** eurot) ning **18%** alla Harjumaa keskmise (**1 859** eurot). Aastatel 2022–2025 kasvas Lääne maakonna palk **21,6%**, mis viitab stabiilsele, kuid mõõduka tempoga majandusarengule

Riigi tasandil toimunud muudatused tulumaksu jaotuses mõjutavad oluliselt valla tulubaasi. Pensionitulult laekuva osa järkjärguline suurenemine aitab tasakaalustada valla tulusid, kuna pensionitulu on majandustsüklis vähem sõltuv ja tagab pikemas perspektiivis stabiilsema maksulaekumise.

Majandusnäitajad ja prognoosid:

Rahandusministeeriumi suvise prognoosi järgi pöördub Eesti SKP reaalkasv 2025. aastal tõusule. Nominaalkasv jääb 2026. aastal **4,5–5,7%** vahemikku. Inflatsioon aeglustub 2026. aastaks **3,5%-lt 2,4%-le**.

Tabel 1. Rahandusministeeriumi suvise prognoosi põhinäitajad

Majandusnäitajad	2024 tegelik	2025 prognoos	2026 prognoos	2027 prognoos	2028 prognoos	2029 prognoos
SKP reaalkasv %	-0,1	0,8	2,5	2,3	2,2	2,2
SKP nominaalkasv %	3,9	5,1	5,7	4,8	4,6	4,5
Tarbijahinnaindeks	3,5	5,4	3,5	2,4	2,3	2,0
Tööhõive kasv %	0,6	-0,1	0,5	0,1	0,0	0,0
Tööpuudus %	7,6	7,6	7,0	6,7	6,7	6,6
Inflatsioon %	3,5	5,4	3,5	2,4	2,3	2,0
Keskmise palga reaalkasv %	4,4	-0,3	1,7	2,3	2,2	2,3
Keskmise nominaalkasv% palga	8,1	5,7	5,2	4,7	4,5	4,4
Keskmine palk (eurot)	1 981	2 078	2 184	2 287	2 389	2 495

Allikas: Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos

See tähendab, et 2026. aasta on majanduse taastumise periood: mõõdukas majanduskasv ja aeglustuv inflatsioon toetavad tulumaksu kasvu, kuid kulusurve jääb kõrgeks (energiakulud, palgakasv).

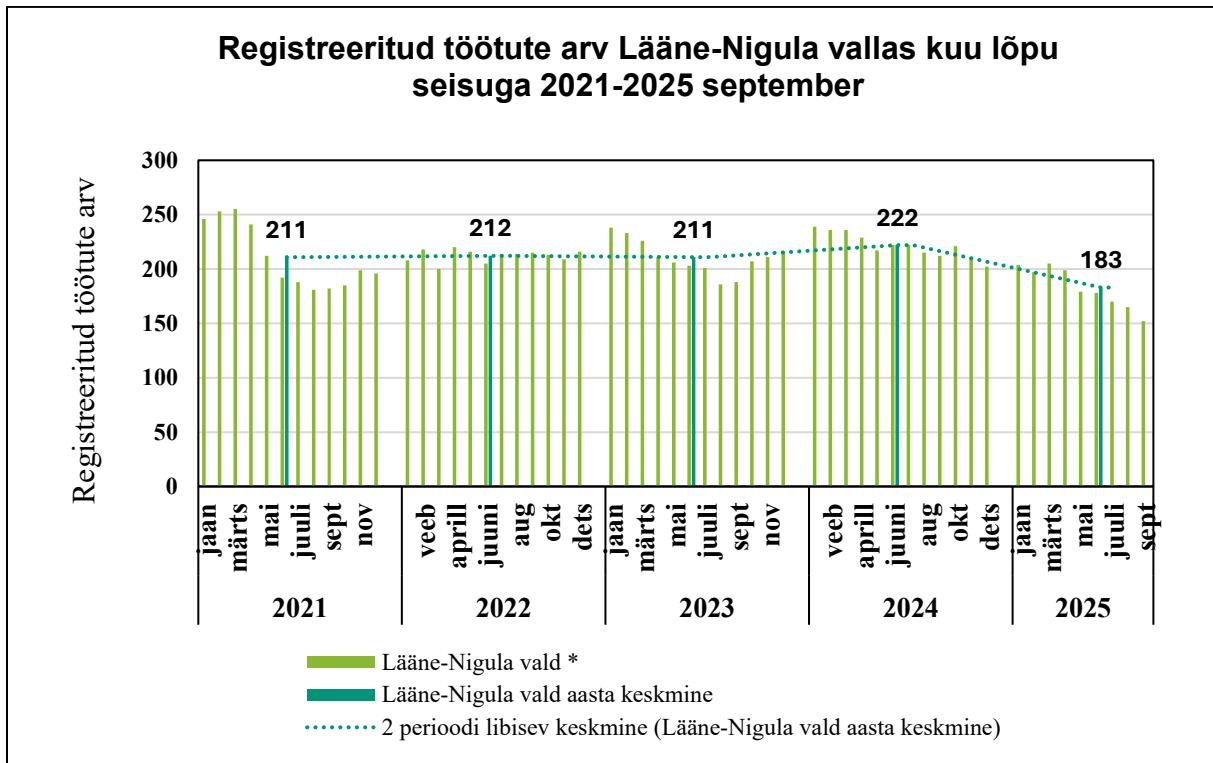
2. Lääne-Nigula valla majanduslik olukord ja finantsnäitajad eelarve koostamisel

Lääne-Nigula valla eelarve kujundamisel on keskne roll valla majanduslikul olukorral ning tööealise elanikkonna struktuuril. Valla maksutulude põhiosa moodustab füüsilise isiku tulumaks, mille laekumine sõltub otseselt tööealiste arvust, hõivatuse määrast ning keskmisest palgatasemest. Demograafilised muutused, piirkonna palgatase ja riigi maksuotsused mõjutavad seetõttu otseselt valla tulubaasi ja investeerimisvõimet.

2.1. Tööhõive näitajad

Tööhõive olukord on Lääne-Nigula vallas viimastel aastatel olnud stabiilne. Registreeritud töötute arv on alates 2021. aastast vähenenud. 2025. aasta septembri lõpus oli vallas **152 registreeritud töötut**, võrreldes **214** töötuga aasta varem.

2025. aasta esimese kuue kuu keskmine töötute arv oli **183**, mis moodustab ligikaudu **3,5–3,8%** tööealisest elanikkonnast.

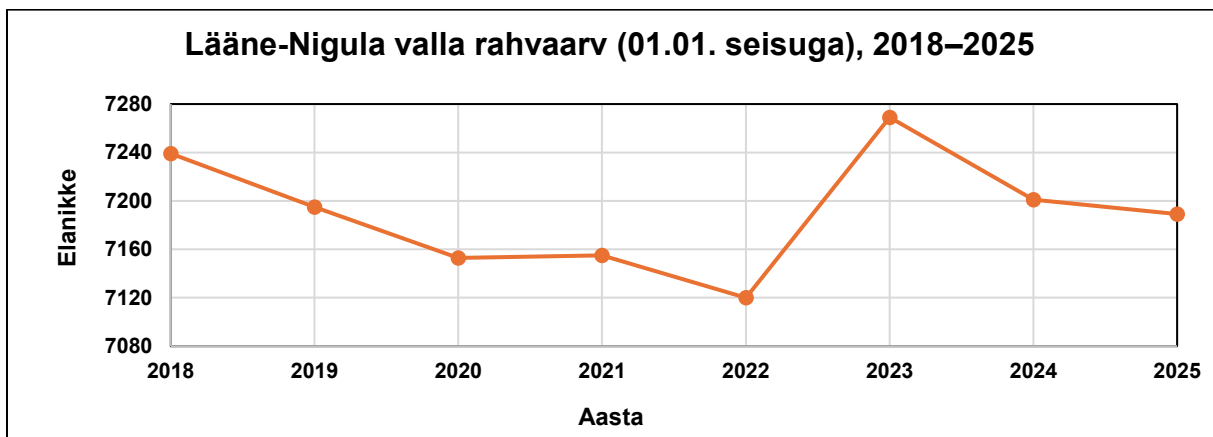
Joonis 1 Registreeritud töötute arv kuus-aastale 2021–2025 (2025 aasta 9 kuu keskmine)

Kõige kõrgem oli töötute arv 2021. aasta märtsis (**255 inimest**). Sellest ajast alates on töötuse määr olnud languses, mis viitab tööjõuturu paranemisele. Aastatel 2021–2024 on töötute arv püsinud valdavalt vahemikus **210–220**, mis iseloomustab mõõdukat stabiilsust.

2.2. Maksumaksjate arv ja osakaal

Lääne-Nigula valla rahvaarv on püsinud suhteliselt stabiilne, kuigi pikemas vaates on näha vähenemist.

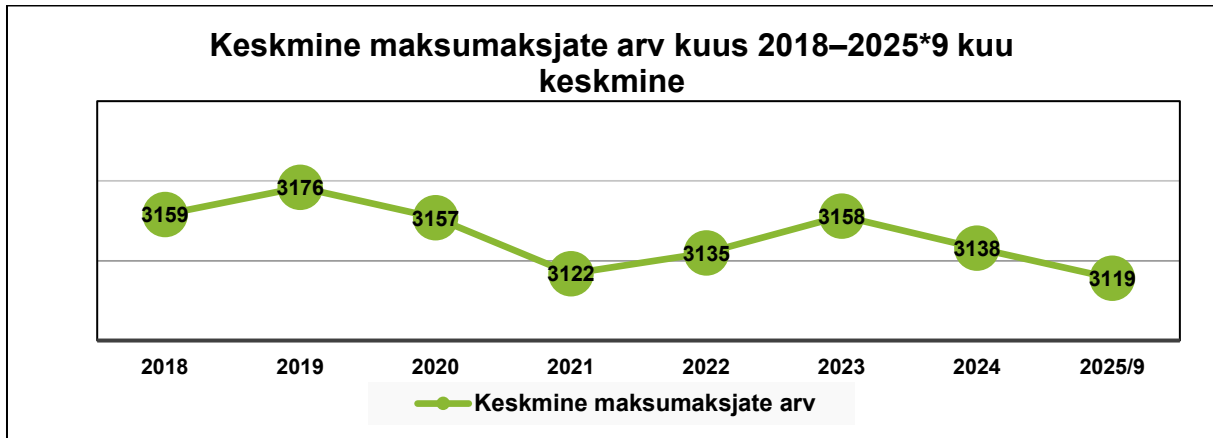
1. jaanuari 2025 seisuga elab vallas 7 189 inimest, mis on **12 võrra** vähem kui aasta varem. Aastatel 2018–2025 on rahvaarv langenud ligikaudu **0,7%**.

Joonis 2 Lääne-Nigula valla rahvaarva perioodil 2018–2025

Rahvastiku vähenemist mõjutavad negatiivne loomulik iive, noorte väljaränne ning tööealiste osakaalu langus.

Keskmine maksumaksjate arv vallas oli 2024. aastal **3 138** inimest, mis on **20** võrra vähem kui 2023. aastal. Tööealiste elanike arvu vähenemine pidurdab maksutulu kasvu ja suurendab kulusurvet.

Joonis 3 Keskmine maksumaksjate arv kuus (va pangahoiustelt intressitulu saanud maksumaksjad) aastatel 2018-2025* (2025* 9 kuu keskmine).

Maksumaksjate arv ei sisalda pangahoiustelt intressitulu saajaid.

2.3 Tulumaksu laekumine ja maksubaasi muutused

Füüsilise isiku tulumaks on valla suurim tuluallikas, moodustades 2026. aastal **50,2%** põhitegevuse tuludest. Tulumaksu laekumist mõjutavad tööealiste inimeste arv ja nende palgatase ning pensionitulult laekuva osa kasv. Alates 2024. aastast on pensionitulult omavalitsustele laekuv määr suurenenud – **2,5% → 10,23%** 2027. aastast.

Pensionitulult laekuva tulumaksu kasv vähendab mõningal määral riski, mis tuleneb tööealise elanikkonna vähenemisest, kuid ei lahenda maksubaasi vähenemise pikemaajalist probleemi.

Tabel 2 Prognoositav tulumaksu laekumine aasta 2023–2026 pensionitulult ja palgatulult.

Tulumaks aastati	2023	2024	2025	2026	kasv 2024 %	kasv 2025 %	kasv 2026 %
pensionitulult	0	396 507	973 685	1 620 495	-	145,6%	66,4%
palgatulult	7 399 427	7 836 713	7 784 771	7 837 195	5,9%	-0,7%	0,7%
KOKKU	7 399 427	8 233 220	8 758 456	9 457 690	11,3%	6,4%	8%

Alates 2025. aastast mõjutavad kohalike omavalitsuste tulubaasi oluliselt [Tulumaksuseaduse muudatused](#), millega muudetakse füüsilise isiku tulumaksu jaotuse põhimõtteid:

- pensionitulult eraldatav osa suureneb järk-järgult **2,5%-lt 10,23%-le**;
- samal ajal muult tulult (töötasu, ettevõtlustulu jne) laekuv osa väheneb **11,89%-lt 10,23%-le**.

Muudatuse eesmärk on viia tulumaksu jaotus ühtlasemaks kõigi maksumaksjate tululiikide vahel ning tagada omavalitsuste tulubaasi stabiilsus. Samuti kehtestatakse „**kahanemise piirmäär**“, mis piirab olukordi, kus omavalitsuse maksutulu võiks ümberjagamise tulemusel väheneda.

Tabel 3. Kohalikele omavalitsustele eraldatud maksustatava tulu osa (% brutopalgast):

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Pensionitulu	2,50%	5,50%	8,50%	10,23%	10,23%	10,23%
Muult tulult	11,89%	11,29%	10,64%	10,23%	10,23%	10,23%
Kahanemise piirmäär	-	1,50%	2,00%	2,50%	3,00%	3,00%

Kokkuvõte:

- Pensionitulult laekuv tulumaks kasvab kiiresti ja muutub oluliseks tuluallikaks.
- Palgatulult laekuv osa püsib sisuliselt samal tasemel.

2.4 Palgatasemed ja nende mõju tulumaksule

Lääne maakonna keskmine brutokuupalk oli 2024. aastal **1 513** eurot, mis jääb **23,6%** alla riigi keskmise.

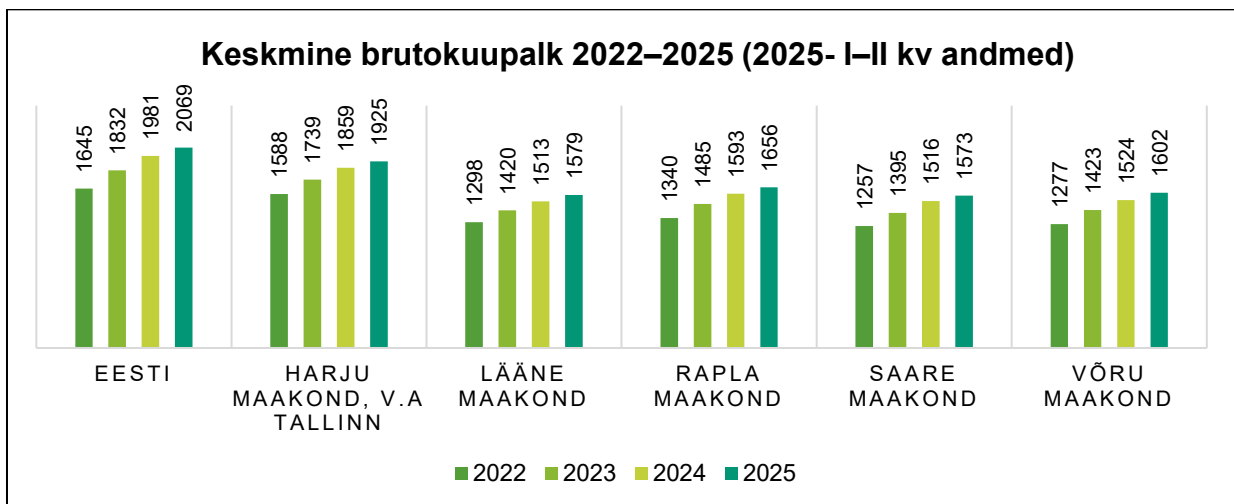
Kõige kõrgemad palgatasemed Eestis püsivad Harju maakonnas, eelkõige Rae, Viimsi ja Harku valdades, kus 2024. aastal ületas keskmine brutokuupalk **2 600** euro piiri.

Keskmine brutopalk Lääne maakonnas oli:

- 2025 I kvartal: **1 579** eurot
- 2025 II kvartal: **1 619** eurot.

Kuigi Lääne regiooni palgakasv on viimastel aastatel olnud mõõdukas ja stabiilne, ei ole see olnud piisav, et vähendada piirkonna mahajäämust Eesti keskmisest.

Madalam palgatase tähendab väiksemat tulumaksu ühe maksumaksja kohta.

Joonis 4 Keskmine brutokuupalk 2022–2025 (2025 – poolaasta andmed)*

Aastatel 2022–2025 on Lääne maakonna palk kasvanud **21,6%**, mis on:

- samane Saare ja Võru maakonna kasvuga;
- väiksem Harju ja Rapla maakonnas.

2.5 Peamised riskid maksubaasile

Peamised riskid valla maksutulu seisukohast on:

- tööaliste arvu vähenemine ja elanikkonna vananemine,
- madalam palgatase võrreldes riigi keskmisega,
- töökohtade asukoht väljaspool valda (maksutulu laekub teise KOV-i),
- püsilikude kasv ühe elaniku kohta,
- majanduse ebastabiilsus (energia- ja ehitushindade kõikumine).

Kokkuvõttes kujundavad need tegurid olukorra, kus tulumaksu kasv on stabiilne, kuid aeglane, ning pensionitulult laekuva tulu suurenemine on valla jaoks peamine tasakaalustav tegur.

3. Ülevaade Lääne-Nigula valla 2026. aasta eelarvest

3.1 Olulisemad lähteseisukohad eelarve koostamisel.

Lääne-Nigula valla 2026. aasta eelarve lähteseisukohad põhinevad Lääne-Nigula valla arengukaval 2024-2032 ja Lääne-Nigula valla eelarvestrateegial 2026-2029 ning Vabariigi Valitsuse ja Rahandusministeeriumi poolt eelarve koostamise ajaks teada olevatel andmetel.

Eelarve koostamisel lähtutakse põhitegevuse kulude ja tulude tasakaalu nõudest ning netovõlakooormuse ülempiiridest kinnipidamisest.

Prognoosimisel on kasutatud järgnevat põhiohthet:

1. **Tulude prognoosimisel** lähtutakse Lääne-Nigula valla eelarvestrateegia 2026–2029 prognoosidest ning 2025. aasta tegelikust tulude laekumisest.

2. **Kulude prognoosimisel** lähtutakse 2025 aasta kuludest, eelarvestrateegia 2026–2029 prognoosidest (investeeringud, majanduskulud, personalikulud ning eelarve koostamise hetkeks teadaolevad sihtfinantseerimised, toetused jms) ning hinnamuutustest, mis on ilmnenu läbi viidud hangete tulemusena.

3. **Eelarves arvestatakse** liikmemakse Eesti Linnade ja Valdade Liidule, MTÜ-le Põhja-Eesti Ühistranspordi Keskus, MTÜ-le Terra Maritima, MTÜ-le Läänemaa Rannakalanduse Selts, Eesti Noorsootõtjate Kogule, Eesti Sotsiaalasutuste Juhtide Nõukogule, Eesti Puhkpillimuusika Ühingule, Eesti Saarte Kogule, MTÜ-le Kodukant Läänemaa ning SA-le Läänemaa turismivõrgustikualase koostöö eraldisega.

4. **Eelarves kavandatakse toetused ja sihtfinantseerimised**

*MTÜ Lääne Maakonna Spordiliit Läänela **12 000** eurot.

*Sihtasutus Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskus tegevustoetusega **28 000** eurot ning 2026. aasta Kultuuriministeeriumi 2023–2026 regionaalsete keskuste toetuse omaosalusega **15 000** eurot.

5. **Eelarves kavandatakse** töötasu alammäära tõus Eesti Panga poolt avaldatud miinimumpalga alusel.

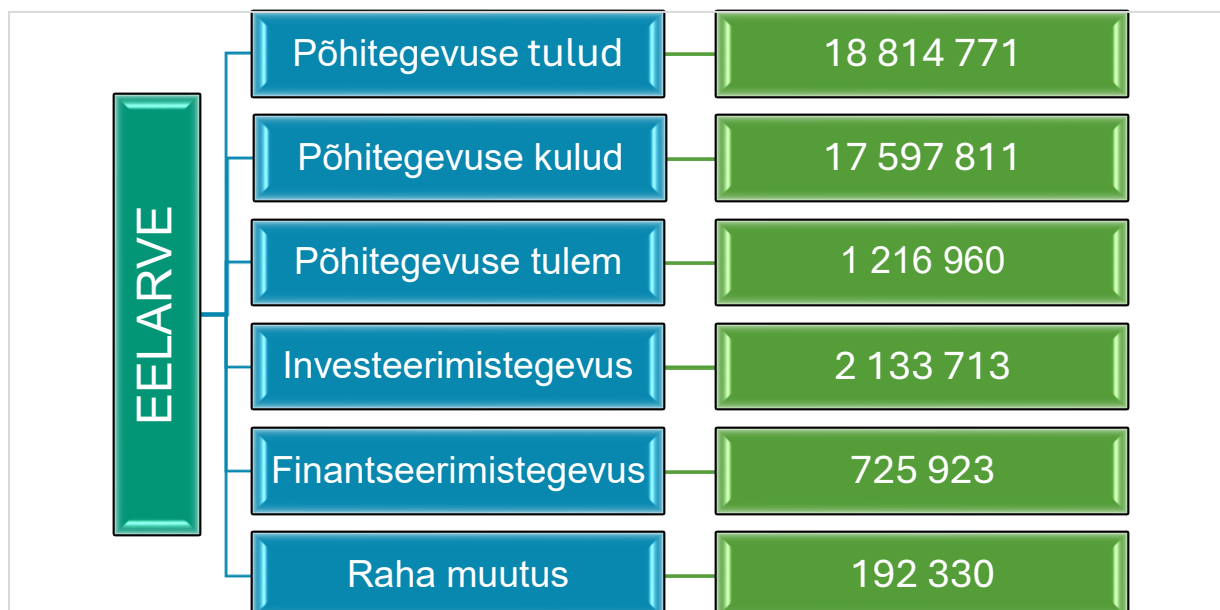
6. **Asutuste palgafondide arvestamise aluseks** on Lääne-Nigula Vallavolikogu kinnitatud Lääne-Nigula valla hallatavate asutuste töötajate tasustamise alused ning eelarvestrateegias 2026–2029 kavandatud palgafondi maht.

7. **Eelarves on arvestatud** pikaajalise hoolduse reformi läbiviimiseks vajalikke kulusid ning hooldekodude kohatasu suurenemist ligikaudu **125** euro võrra hooldatava kohta.

8. **Eelarves on arvestatud** hooldekodude rendimaksetega.

9. **Eelarves arvestatakse** käibemaksumäära tõusuga kahe protsendipunkti võrra.
10. **Planeerimisel arvestatakse** tavapärase lumetõrje-, teede- ja haljastuse hoolduse, tänavavalgustuse, kindlustuse, elektri-, kütte- ja kinnistukuludega jms.
11. **Eelarves arvestatakse** huvihariduse rahastamisega vastavalt määrusele „Lääne-Nigula valla huvihariduse toetamise kord“.
12. **Eelarves arvestatakse** MATA ja PEEK projektide omafinantseeringuga, mille osas on volikogu andnud garantii või need on kajastatud kehtivas eelarvestrateegias.
13. **Eelarves arvestatakse** õpetaja ja tugispetsialisti stipendiumi ja motivatsioonisüsteemi jätkamisega 2026. aastal summas **25 000** eurot.
Lääne-Nigula valla haridusstipendiumiga summas **5 000** eurot.
14. **Eelarves arvestatakse** õpilaste tunnustamisega **11 000** eurot.
15. **Eelarves arvestatakse** noortevolikogu kuludega.
16. **Eelarves arvestatakse** Taebla kooli EOK projekti „Sport Kooli“ omaosalusega **4 900** eurot.
17. **Eelarves arvestatakse** haridusasutustele õppevahendeid **100** eurot lapse kohta; koolitusraha arvestuse aluseks on **150** eurot õpetaja kohta.
18. **Eelarves arvestatakse**
* koolimineku toetust (ranitsatoetus) 2026. aastal **250** eurot lapse kohta;
*laste sünnitoetust **1 000** eurot lapse kohta;
*matusetootust **250** eurot.
19. **Eelarves arvestatakse** kogukonnateenuste, spordiklubide tegevustoetuse, saavutusspordi toetuse ja spordiürituste toetusega.
20. **Eelarves arvestatakse** ürituste korraldamise rahastusega sarnaselt 2025. aasta põhimõttele (beebide vastuvõtt, eakate jõulupeod, osavaldade kultuuritegevused).
21. **Eelarves arvestatakse** Linnamäe Kultuurisaali lepingulise üüriga OÜ-le Oru Kultuurisaal summas **33 417** eurot.
22. **Eelarves arvestatakse** reservfondi suuruseks **50 000** eurot.
23. **Eelarves arvestatakse** Arendus- ja eelarve komisjoni seisukohta vara müügist laekunud vahendite jaotamise kohta osavalla investeringuteks, **2/3** osavald ja **1/3** vallaülelised projektid.

Eelarve esimeseks lugemiseks on põhitegevuse tulude kogumaht **18 814 771** eurot, põhitegevuse kulude kogumaht **17 597 811** eurot ja põhitegevuse tuleml **1 216 960** eurot (Joonis 5).

Joonis 5 2026. aasta eelarve, eurodes

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja kulude vahe. See peab aasta lõikes olema positiivne ning soovitatavalt sellises mahus, et katta ka kõik laenuteenindamise kulud.

Lääne-Nigula valla 2026. aasta eelarves on põhitegevuse tulem **1 216 960** eurot. Prognoositud laenude teenindamise kulud on **1 269 982** eurot.

2026. aasta põhitegevuse tulemit korrigeeritakse I lugemise järel vastavalt 2025. aasta põhitegevuse tulemile ja eesmärk on, et põhitegevuse tulem katab ära laenude teenindamise kulu. Kui seda ei ole võimalik saavutada, kaetakse osa laenu põhiosast ja intressikuludest eelnevate perioodide ülejääkide või finantseerimistegevuse vahendite arvelt.

Eeldatavalt kujuneb 2025. aasta tegelik põhitegevuse tulemus mõnevõrra prognoositust paremaks, mis võib osaliselt vähendada 2026. aastal tekkivat katmata osa. Seetõttu on oluline jälgida kulude kasvu ning tagada, et tulevikus oleks põhitegevuse ülejääk vähemalt laenuteeninduse kulude suurune.

Eelarve rahavoo vaates väheneb 2026. aastal valla likviidsete varade maht ligikaudu **192 330** euro võrra. Rahajäägi vähenemine tuleneb eelkõige investeermistegevuse mahukusest, kus investeeringute kogumaht ületab põhitegevuse ülejäägi ja saadud investeeringutoetused. Selline olukord on investeerimisperioodil tavapärane, kuid pikaajaliselt tuleb tagada, et põhitegevuse tulud kasvaksid piisavas tempos, et katta nii tegevuskulud kui ka laenuteeninduse vajadused ilma reserve arvelt sõltumiseta.

Kuna riik ei ole eelarve koostamise hetkeks veel kinnitanud 2026. aasta tasandus- ja toetusfondi lõplikku jaotust ega üldhariduskoolide tööjõukulude toetuse mahtu, on 2026. aasta eelarvesse planeeritud vastavad toetused 2025. aasta taseme ja teadaolevate seadusemuudatuste põhjal. Tasandus- ja toetusfondi tegelikud summad selguvad detsembris pärast lõplike otsuste tegemist ning eelarve täpsustatakse vallas I lugemise järel vastavalt kinnitatud toetuste suurusele.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 sätestab kohaliku omavalitsuse ülesandeks korraldada vallas:

- sotsiaalabi ja sotsiaalteenuste osutamist;
- noorsootööd;

- elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni;
- heakorda, jäätmehooldust;
- ruumilist planeerimist;
- teede ja tänavate korrashoidu;
- ühistransporti;
- valla asutuste ülalpidamist.

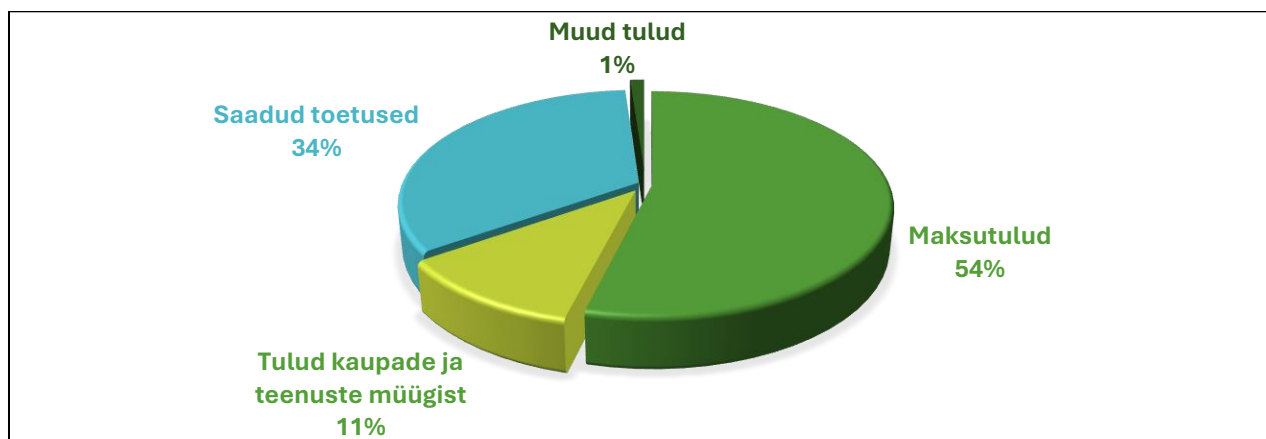
4. Põhitegevuse tulud

2026. aastaks on planeeritud põhitegevuse tulusid **18 814 771 eurot**. See on võrreldes 2025. aasta eelarvega **653 628 eurot** ehk ligikaudu **3%** rohkem.

Tulude jaotus tulugruppide lõikes on esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 4 Põhitegevuse tulud 2025–2026

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
Maksutulud	9 380 156	10 196 690	816 534	8 %
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 937 054	2 133 341	196 287	9 %
Saadud toetused, sh	6 653 932	6 274 440	-379 492	-6 %
<i>toetusfondist saadavad toetused</i>	4 590 500	4 598 586	8 086	0 %
<i>tasandusfondist saadavad toetused</i>	1 724 171	1 581 467	-142 704	-9 %
<i>muud tegevustoetused</i>	339 261	94 387	-244 874	-252 %
Muud tulud	190 000	210 300	20 300	10 %
KOKKU	18 161 142	18 814 771	653 628	3 %

Joonis 6 Põhitegevuse tulude osakaal 2026. aasta eelarves

4.1 Maksutulud

Lääne-Nigula valla maksutulud koosnevad füüsilise isiku tulumaksust, maamaksust ja parkimistasust. Maksutulud moodustavad 2026. aasta eelarveprojektis **ligikaudu 54,2%** põhitegevuse tuludest.

Füüsilise isiku tulumaks

Füüsilise isiku tulumaks on suurim maksutulu liik, moodustades **92,7%** maksutuludest ja **50,2%** kõigist põhitegevuse tuludest.

2026. aastaks on tulumaksu laekumise kasvuks planeeritud **9 457 690** eurot, ehk **8%** võrreldes 2025. aastaga.

Maamaks

Maamaksuga maksustatakse Eestis kogu maa, välja arvatud maa, millel majandustegevus on keelatud. Kuigi maamaks on riiklik maks, laekub see täies ulatuses kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Maamaks arvutatakse maa maksustamishinna ja kohalikult kehtestatud maksumäära alusel. Eelneval 2025 aastal oli arvestatud maamaksu ca **28%** tõusuga, järgnevatel aastatel ca **10%** tõusuga.

Lääne-Nigula Vallavolikogu on kehtestanud maamaksumäärad 2026. aastaks vastavalt maamaksuseadusele.

Elamumaale ja maatulundusmaa õuemaale kõlvikule kehtib maksumäär **1,0%** maa maksustamishinnast aastas, ülejäänud maatulundusmaale **0,4%**, ning muule maale samuti **1,0%**.

Maamaksu aastase suurenemise maksimaalseks piirmääraks on kehtestatud **25%**, et tagada maksukoormuse järkjärguline kasv ja vältida ootamatuid maksutõuse.

Lisaks rakendatakse kodualuse maa maksusoodustust **kuni 500 euro** ulatuses maksumaksja kohta.

2026. aasta eelarveprojektis on maamaksu laekumiseks planeeritud **737 000** eurot, mis moodustab ligikaudu **7,3%** maksutuludest ja **4%** põhitegevuse tuludest.

Parkimistasu

Parkimistasu on Lääne-Nigula vallas kohalik maks, mida kogutakse **Österby sadama parkimisalal**.

2026. aasta eelarveprojektis on parkimistasu tuluks planeeritud **2 000** eurot, mis moodustab alla **0,1%** maksutuludest ja **0,01%** põhitegevuse tuludest.

4.2 Tulud kaupade ja teenuste müügist

Tulud kaupade ja teenuste müügist sisaldavad valdavalt tasusid valla hallatavate asutuste teenuste eest (lasteaiad, koolid, hooldekodud), üüri- ja renditulusid ning riigilõive.

2026. aasta eelarves on kaupade ja teenuste müügitulud kavandatud **2 133 341** eurot, mis on **196 287** eurot ehk **9%** rohkem kui 2025. aasta koondeelarves (**1 937 054** eurot).

Allpool on ülevaade suurematest tuluallikatest ja olulisematest muutustest. Tulude kavandamisel on lähtutud 2025. aasta kümne kuu tegelikust laekumisest.

Tabel 5 Tulud kaupade ja teenuste müügist

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
---------------	-------------------	----------------------	--------	----------

Riigilõivud	21 500	21 000	-500	-2 %
Tulud haridusalasest tegevusest	543 612	637 779	94 167	15 %
Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest	2 000	6 000	4 000	67 %
Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest	2 500	6 150	3 650	59 %
Tulud sotsiaalalialasest tegevusest	1 190 695	1 298 028	107 333	8 %
Tulud elamu- ja kommunaalmajandusest	87 529	81 549	-5 980	-7 %
Tulud keskkonnaalasest tegevusest		800	800	100 %
Tulud transpordi- ja sidealasest tegevusest	1 300	500	-800	-160 %
Tulud muudelt majandusaladelt	3 500	3 000	-500	-17 %
Üür ja rent	75 268	66 335	-8 933	-13 %
Muude toodete ja teenuste müük	9 150	12 200	3 050	25 %
Tulud kaupade ja teenuste müügist kokku	1 937 054	2 133 341	196 287	9 %

Riigilõivud 2026. aastaks on riigilõivude laekumine prognoositud **21 000** eurot, mis on **500 eurot vähem (-2%)** võrreldes 2025. aastaga.

Laekumine sõltub ehitus- ja kasutuslubade ning projekteerimistingimuste taotluste mahust.

Tulud haridusalasest tegevusest on prognoositud 2026. aastal **637 779 eurot**, mis on **94 167 eurot ehk 15% rohkem** kui 2025. aastal.

Kasv tuleneb:

- teistelt omavalitsustelt laekuva haridusteenuse müügitulu suurenemisest,
- Tasud toitlustamiskuludeks;
- teenuse omahinna tõusust vastavalt riigi kehtestatud piirmääradele.

2026. aastal õpib Lääne-Nigula valla haridusasutustes kokku 163 last teistest omavalitsustest:

- 13 last lasteaedades
- 128 last põhikoolides
- 22 õpilast keskkoolis

Teistes omavalitsustes õpib kokku **71 Lääne-Nigula last**, sh:

- 12 last lasteaedades,
- 59 last kooliastmetel.

Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest on planeeritud **6 000** eurot, mis sisaldab rahva- ja kultuurimajade tasulisi teenuseid ja reklaamimüügi tulu.

Tulu spordi -ja puhkeasutuste majandustegevusest on planeeritud jõusaalide ja koolivõimlate kasutamisest saadava tuluna **6 500** eurot (kasv **3 650** eurot ehk **59%**).

Tulud sotsiaalalialasest tegevusest on kavandatud **1 298 028** eurot, mis on **107 333** eurot ehk 8% rohkem kui 2025. aastal.

Kasv tuleneb:

- hooldekodude kohatasu tõusust keskmiselt ca 125 eurot hooldatava kohta,
- hooldusteenuse mahu ja täitumuse kasvust.

See on endiselt suurim kaupade ja teenuste müügitulu allikas — **üle 60%** kogu valdkonna tuludest.

Tulud elamu-ja kommunaalmajandusest on tulud elektrienergia, kütte- ja soojamajanduse müügist, muud elamu-ja kommunaaltegevuse tulu, mida on planeeritud eelarvesse **81 549 eurot**, mis on **5 980 eurot vähem** (-7%), kui 2025. aastal.

Keskkonnavalaste teenuste tulu 2026. aastal on **800 eurot** planeeritud Noarootsi osavalla jäätme keskuse teenuse müügist.

Tulud transpordi-ja sidealasest tegevusest on seotud Eesti Posti sidepunkti teenustega valla raamatukogudes. 2026. aastaks on planeeritud 500 eurot, kuna Eesti Post on teavitanud postipunktide sulgemisest. Seetõttu prognoositakse tulu vähenemist.

Tulud muudelt majandusaladelt on maanteetranspordilt ja on planeeritud eelarvesse **3 000 eurot**.

Üüri- ja rendituludena on kavandatud tulud valla omandis olevatelt eluruumidelt, mitteeluruumidelt ning maa rendile andmisest, summas **66 335 eurot**.

Muude toodete ja teenuste müük on eelarves planeeritud **12 000 eurot**, mis sisaldab peamiselt valla poolt pakutavat heakorra – ja muude teenuste müüki jne.

4.3 Saadud toetused tegevuskuludeks

Saadavad toetused tegevuskuludeks moodustavad eelarve põhitegevuse tuludest **33,8%** ehk **6 274 440 eurot**.

Tabel 6 Saadud toetused tegevuskuludeks

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
Saadud toetused, sh	6 653 932	6 274 440	-379 492	-6 %
<i>toetusfondist saadavad toetused</i>	<i>4 590 500</i>	<i>4 598 586</i>	<i>8 086</i>	<i>0,2 %</i>
<i>tasandusfondist saadavad toetused</i>	<i>1 724 171</i>	<i>1 581 467</i>	<i>-142 704</i>	<i>-9 %</i>
<i>tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimine</i>	<i>282 461</i>	<i>37 587</i>	<i>-244 874</i>	<i>-252 %</i>
<i>Saadud tegevustoetused</i>	<i>56 800</i>	<i>56 800</i>	<i>0</i>	<i>0,0 %</i>

Saadud toetused tegevuskuludeks koosnevad peamiselt riigi poolt eraldatavast **tasandus- ja toetusfondist**, mille eesmärk on tagada kohalike omavalitsuste võime pakkuda kõigile lastele ja noortele võrdseid haridusvõimalusi sõltumata valla tulubaasist.

Toetusfondi kaudu rahastatakse järgmisi kululiike:

- üldhariduskoolide õpetajate tööjõukulud,
- koolide juhtimiskulud,
- õpetajate täiendkoolituste kulud,
- koolilõuna ja kultuurirannitsa toetus,
- alushariduse õpetajate tööjõukulud,
- huvihariduse ja -tegevuse toetus (mille mahtu vähendati alates 2025. aastast 10% võrra).

Käesoleval hetkel ei ole riik avaldanud 2026. aasta tasandus- ja toetusfondi konkreetseid summasid. Seetõttu on 2026. aasta eelarves arvestatud prognoositavate esialgselt

teadaolevate määradega ning muudatused tehakse pärast riigi eelarve vastuvõtmist ja ametlike määrade avaldamist.

Saadud sihtfinantseerimiste tegevuskuludeks on 2026. aasta eelarves kavandatud peamiselt järgmiste projektide kaudu:

- „**Kodud tuleohutuks**“ projekt – **10 000** eurot;
- „**Noorte garantiitugisüsteem / noorte heaoluspetsialist**“ projekt – **21 143** eurot, mida viiakse ellu koostöös Haapsalu linna ja Vormsi vallaga.

Võrreldes 2025. aasta eelarvega on sihtfinantseerimiste maht vähenenud. 2025. aastal kajastusid eelarves veel **Erasmus+ programmist saadud toetused** haridusasutustele, noortekeskusele ja raamatukogule. Samuti on 2026. aastal vähenenud sihtfinantseerimised seoses **Taebila Loomemaja PEEK projekti** rahastuse lõppemisega.

Saadud tegevustoetused on Noarootsi õpilaskodu pidamiseks antav riigipoolne toetus **56 800** eurot.

Muud ühekordsed sihtotstarbelised toetused hallatavatele asutustele kantakse eelarvesse jooksvalt, kuna neid on keeruline prognoosida ja tavaliselt kaasnevad nendele tuludele ka sihtotstarbeline kulu.

4.4 Muud tegevustulud

Muud tegevustulud on valdavalt keskkonnatasud. 2026. aasta eelarves on nende maht **210 300** eurot, mis sisaldab maardlate kaevandamise tasu, kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu, vee erikasutuse tasu ning muid keskkonnavalaseid tasusid.

5. Põhitegevuse kulud

2026. aasta eelarves on planeeritud põhitegevuse kuludid **17 597 811** eurot. See on **508 227** eurot ehk ca **3%** enam kui 2025. aasta eelarves.

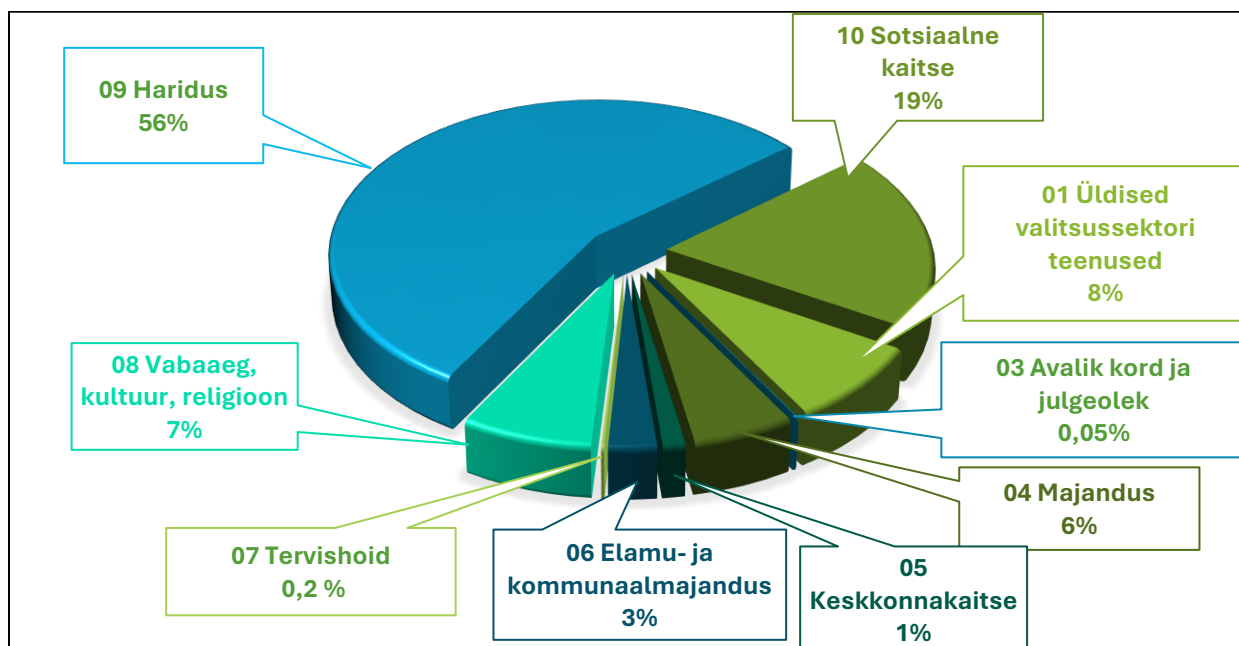
Tabel 7 Põhitegevuse kulud kululiikide järgi

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
Sotsiaaltoetused	1 126 458	1 368 917	242 460	18 %
Muud toetused	275 555	166 980	-108 575	-65 %
Tööjõukulud	10 326 463	10 856 849	530 386	5 %
Majanduskulud	5 348 223	5 135 884	-198 339	-4 %
Muud tegevuskulud	12 885	55 181	42 296	77 %
KOKKU	17 089 584	17 597 811	508 227	3 %

Tabel 8 Põhitegevuse kulude jaotus ja võrdlus valdkondade lõikes

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
01 Üldised valitsussektori teenused	1 497 851	1 435 153	-62 699	-4 %

02 Riigikaitse	9 493	0	-9 493	0 %
03 Avalik kord ja julgeolek	7 065	8 900	1 835	21 %
04 Majandus	973 428	984 340	10 912	1 %
05 Keskkonnakaitse	191 884	217 450	25 566	12 %
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	481 860	467 193	-14 667	-3 %
07 Tervishoid	35 525	27 042	-8 483	-31 %
08 Vabaaeg, kultuur, religioon	1 303 222	1 271 526	-31 696	-2 %
09 Haridus	9 671 445	9 789 961	118 516	1 %
10 Sotsiaalne kaitse	2 917 810	3 396 246	478 436	14 %
KOKKU	17 089 583	17 597 811	508 227	3 %

Joonis 7 Põhitegevuse kulude jagunemine kululiikide lõikes

Tabel 9 Kulude jaotus valdkondade järgi

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	1 497 852	1 435 153	-62 699	-4 %
45 Muud toetused	20 225	18 802	-1 423	-8 %
50 Tööjõukulud	829 201	783 602	-45 599	-6 %
55 Majanduskulud	636 541	579 149	-57 392	-10 %
60 Muud tegevuskulud	11 885	53 600	-41 715	-78 %
02 RIIGIKAITSE	9 493		-9 493	-100 %
55 Majanduskulud	9 493		-9 493	-100 %
03 AVALIK KORD JA JULGEOLEK	7 065	8 900	1 835	21 %
45 Muud toetused	1 800		-1 800	-100 %

55 Majanduskulud	5 265	8 900	3 635	41 %
04 MAJANDUS	973 428	984 340	10 912	1 %
45 Muud toetused	45 156	46 728	1 572	3 %
50 Tööjõukulud	398 013	426 958	28 945	7 %
55 Majanduskulud	530 259	510 654	-19 605	-4 %
05 KESKKONNAKAITSE	191 884	217 450	25 566	12 %
50 Tööjõukulud	63 109	70 490	7 381	10 %
55 Majanduskulud	128 775	146 960	18 185	12 %
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	481 860	467 193	14 667	3 %
50 Tööjõukulud	266 292	275 957	9 665	4 %
55 Majanduskulud	215 568	191 236	-24 332	-13 %
07 TERVISHOID	35 525	27 042	-8 483	-31 %
41 Sotsiaaltoetused	5 885		-5 885	-100 %
55 Majanduskulud	29 641	27 042	-2 599	-10 %
08 VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	1 303 222	1 271 526	-31 696	-2 %
45 Muud toetused	146 583	101 450	-45 133	-44 %
50 Tööjõukulud	558 102	604 221	46 119	8 %
55 Majanduskulud	598 537	565 855	-32 682	-6 %
09 HARIDUS	9 671 445	9 789 961	118 516	1 %
41 Sotsiaaltoetused	75 500	65 250	-10 250	-16 %
45 Muud toetused	61 791		-61 791	-100 %
50 Tööjõukulud	7 067 490	7 361 496	294 006	4 %
55 Majanduskulud	2 466 664	2 362 174	-104 490	-4 %
60 Muud tegevuskulud		1 041	1 041	100 %
10 SOTSIAALNE KAITSE	2 917 810	3 396 246	478 436	14 %
41 Sotsiaaltoetused	1 045 073	1 303 667	258 594	20 %
50 Tööjõukulud	1 144 257	1 334 125	189 868	14 %
55 Majanduskulud	727 480	757 914	30 434	4 %
60 Muud tegevuskulud	1 000	540	-460	-85 %
KOKKU	17 089 584	17 597 811	508 227	3 %

5.1 Üldised valitsemissektori teenused

Üldised valitsussektori põhitegevuse kuludeks on planeeritud 2025. aasta eelarves **1 435 153** eurot, mis moodustab põhitegevuse kulude eelarvest **ca 8,16%**. Eelarve väheneb võrreldes 2025. aastaga **4%**.

- **Tegevuskulude toetuseks** eelarve projektis on planeeritud **18 802** eurot (**1,3%** valdkonna prognoositavatest kuludest ja **0,11%** põhitegevuse kuludest). Summa hõlmab kavandatavaid liikmemakse Eesti Saarte Kogule, Rannakalanduse Seltsile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Põhja-Eesti Ühistranspordikeskusele MTÜ ning Kodukant Läänemaale.
- Muudeks tegevuskuludeks on planeeritud **1 416 351** eurot, osakaal valdkonna kuludest on **98,7%** ja põhitegevuse kuludest **8,05%**, sh:
 - tööjõukulud **783 602** eurot, moodustades valdkonna kuludest **54,6%**
 - majanduskulud **579 149** eurot, moodustades valdkonna kuludest **40,4%**.

- muud tegevuskulud **53 00** eurot, moodustades valdkonna kuludest **3,7%**.

Tabel 10 Üldised valitsussektori teenused

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	1 497 851	1 435 153	-62 699	4 %
01111 Valla- ja linnavolikogu	136 164	152 383	16 219	11 %
50 Tööjõukulud	124 964	124 183	-781	1 %
55 Majanduskulud	11 200	28 200	17 000	60 %
01112 Valla- ja linnavalitsus	1 307 078	1 214 193	-92 885	8 %
45 Muud toetused		225	225	100 %
50 Tööjõukulud	704 237	659 419	-44 818	-7 %
55 Majanduskulud	600 341	550 949	-49 392	-9 %
60 Muud tegevuskulud	2 500	3 600	1 100	31 %
01114 Kohaliku omavalitsuse üksuse reservfond	9 385	50 000	40 615	81 %
60 Muud tegevuskulud	9 385	50 000	40 615	81 %
01600 Muud üldised valitsussektori teenused	45 225	18 577	-26 648	-143 %
45 Muud toetused	20 225	18 577	-1 648	-9 %
55 Majanduskulud	25 000		-25 000	-100 %

Vallavolikogu 01111 eelarve on planeeritud **152 383** eurot, mis on **16 219** eurot rohkem kui 2025. aasta eelarves. Tööjõukulud moodustavad **124 183** eurot, püsites samal tasemel võrreldes 2025. aastaga. Tööjõukulude koosseisu kuuluvad vallavolikogu, komisjonide ja osavallakogude liikmetele makstavad tasud ja hüvitised koos tööjõumaksudega.

Majanduskuludesse on eelarveprojektis planeeritud peamiselt istungite otseülekannete korraldamisega seotud kulud, mis on kavandatud senisest kõrgemad ca **4 000** eurot, ning volikogu istungite ja volikogukomisjonide läbiviimiseks vajaliku inventari soetamise kulud ca **10 000** eurot. Tõus on tingitud ka Vallavolikogu poolt antavate meenete kulurea tõusuga ca **3 000** eurot. Majanduskulud kokku on kavandatud **28 200** eurot, mis on **17 000** eurot enam kui 2025. aastal.

Lääne-Nigula Vallavolikogu juurde kuuluva Noortevolikogu tegevuse toetamiseks on eelarves ette nähtud **2 200** eurot.

Vallavalitsus 01112 muude toetuste all kajastatakse Noarootsi osavalla eelarves Eesti Saarte Kogu liikmemaksu. Tööjõukulud vähenevad seoses Lääne-Nigula Vallavolikogu 22.04.2025 otsusega nr 1-3/25-20 „Vallavalitsuse liikmete ametist vabastamine, vallavalitsuse liikmete arvu kinnitamine, vallavalitsuse liikmete kinnitamine ja palgaliste vallavalitsuse liikmete ametisse nimetamine“.

Majanduskulude vähenemine tuleneb 2025. aasta eelarve esialgse 9 kuu täitmise põhjal tehtud prognoosist.

Reservfondi 01114 mahuks on **50 000** eurot, võrreldes 2025. Esialgses 2025. aasta eelarves oli reservfondi suurus **58 000** eurot ja 2026. aasta prognoositavas eelarves on reservfondi vähendatud **8 000** euro võrra esialgse 2025. aasta reservfondiga võrreldes.

Muude üldiste valitsussektorite teenuste 01600 all on kajastatud liikmemaksud Rannakalanduse Seltsile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus MTÜ-le ning Kodukant Läänemaale.

2025. aasta eelarves oli lisaks kajastatud ka kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste kulud summas **25 000** eurot.

5.2 Tsiviilkaitse

Tsiviilkaitse 02200 kulud käesoleval aastal eelarve koostamise hetkel puuduvad. 2025. aastal kajastus tsiviilkaitse valdkonnas laekunud toetuse kasutamine summa **9 493** eurot. Kui laekub 2026. aastal riigilt antav sihtotstarbeline toetus, kajastatakse toetuse summa ka kulureal.

5.3 Avalik kord ja julgeolek.

Muu avalik kord ja julgeoleku kuludeks on planeeritud 2026. aastal **5 775** eurot.

Päästeteenused 03200 kajastatakse päästekomandode elektrikulud ja kindlustusmaksed.

Muu avalik kord ja julgeoleku 03600 valdkonnas kajastatakse Noarootsi piirkonna valvekaamerate (Riguldi, Hosby ja Österby) toimimiseks vajalikud kulud ning nende hooldustasud. Samuti on selles valdkonnas arvestatud osavaldades paiknevate generaatorite hoolduskuludega.

5.4 Majandus

Majanduse põhitegevuse kuludeks on planeeritud 2026. aasta eelarved **984 340** eurot, moodustades **5,6%** valla põhitegevuse kuludest. Kulud jaotuvad:

- **Toetused tegevuskuludeks** on kavandatud **46 728** eurot, mis moodustab valdkonna põhitegevuse kuludest **4,7%**.
- tööjõukulud **426 958** eurot, osakaal valdkonna kuludest **43,4%**
- majanduskulud **510 654** eurot, osakaal valdkonna kuludest **51,9%**

Tabel 11 Majandus

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
04 MAJANDUS	973 428	984 340	10 912	1 %
04210 Põllumajandus	144 542	74 544	-69 998	94 %
50 Tööjõukulud	141 292	69 844	-71 448	102 %
55 Majanduskulud	3 250	4 700	1 450	31 %
04430 Ehitus		62 013	62 013	100 %
50 Tööjõukulud		61 013	61 013	100 %
55 Majanduskulud		1 000	1 000	100 %
04510 Maanteetransport	526 401	539 941	13 540	3 %
50 Tööjõukulud	61 012	71 852	10 840	15 %
55 Majanduskulud	465 389	468 089	2 700	1 %
04512 Ühistranspordi korraldus	4 986		-4 986	-100%
50 Tööjõukulud	2 586		-2 586	-100%
55 Majanduskulud	2 400		-2 400	-100%
04520 Veetransport	30 501	26 174	-4 327	-17 %
50 Tööjõukulud	14 531	14 579	48	0 %
55 Majanduskulud	15 970	11 595	-4 375	-38 %
04730 Turism	50 906	52 061	1 155	2 %
45 Muud toetused	45 156	46 728	1 572	3 %

50 Tööjõukulud		2 408	2 408	100 %
55 Majanduskulud	5 750	2 925	-2 825	-97 %
04740 Üldmajanduslikud arendusprojektid	27 500	15 500	-12 000	-77 %
55 Majanduskulud	27 500	15 500	-12 000	-77 %
04900 Muu majandus (sh majanduse haldus)	188 592	214 107	25 515	12 %
50 Tööjõukulud	178 592	207 262	28 670	14 %
55 Majanduskulud	10 000	6 845	-3 155	-46 %

Põllumajandus 04210 (Maakorraldus) valdkonna all kajastatakse maade mõõdistamise ja geodeetiliste töödega seotud kulused, samuti notari- ja kinnistamiskulused ning riigilõive. Tööjõukulude real varasemalt kajastatud maakorraldusega tegelevate isikute tööjõukulud on korrigeeritud ning ehitusega tegelevate spetsialistide palgakulud on viidud üle vastavasse tegevusalasse – ehituse valdkonda.

Ehitus 04430 valdkonna all kajastatakse ehituse valdkonna töötajate tööjõu- ja majanduskulud.

Maanteetransport 04510 majandamiskulude all on planeeritud teede ja tänavate remondi ning korrashoiu kulud, mis jäävad alla põhivara arvelevõtu piirmäära. Teehooldus hõlmab teede seisukorra monitooringut, greiderdamist, vajadusel materjali pealevedu, tolmutõrjet ning teeäärte niitmist. Kruuskattega teedel tehakse ühekordseid hooldustöid, nagu kraavituse parandamine, võsaraie ja raadamine, teetruupide remont ja asendamine, teeservadelt liigse materjali äravedu ning talihoole. Tööde teostamiseks kavandatud **465 389** eurot jagatakse piirkondade vahel vastavalt teede ja tänavate pikkusele, kusjuures tänavate pikkust arvestatakse teedega võrreldes viiekordselt. Tööjõukulud sisaldavad kahe piirkonna halduri tööjõukulu. Lääne-Nigula vallas asuvad tänavad Risti, Palivere ja Taebla asulates.

Tabel 12 Maanteetranspordi kulu osavaldade kaupa

Kullamaa osavald	57 500 €
Martna osavald	55 316 €
Noarootsi osavald	71 000 €
Nõva osavald	36 047 €
Oru osavald	51 920 €
Palivere osavald	49 966 €
Risti osavald	66 640 €
Taebla osavald	77 000 €
KOKKU	465 389 €

Ühistranspordikorraldus 04512 kulused enam eraldi arvestatud ei ole. Varasemalt on kajastatud eakate transporditeenus Nõva, Noarootsi ja Kullamaa osavallas. Kajastatakse sotsiaaltranspordi all.

Vettranspordi 04520 all on planeeritud Osmussaare ühendusega seotud majandamiskulud, saarevahi töötasu, Österby, Nõva ja Hara sadama korrashoiukulused.

Turism 04730 alla on planeeritud iga-aastane tegevuskulude toetus SA-le Palivere Turisimi-ja tervisespordikeskuse tegevustoetus **28 000** eurot. Nõva ja Noarootsi turismipunkti majanduskulud ja SA-le Läänemaa turismivõrgustikualase koostöö eraldisega, summas **14 081** eurot.

Üldmajanduslikud arendusprojektid 04740 arvestatud ehitusosakonna arendusprojektide kulu **15 000** eurot (uuringud ja analüüsid planeeringutega seonduvalt).

Muu majandus 04900 on arvestatud majandusosakonna tööjõukulud **207 262** eurot ja majanduskulud **6 845** eurot.

5.4 Keskkonnakaitse

Keskkonnakaitse kulud kokku **217 450** eurot, milles jäätmekäitlus **21 060** eurot ja heakorraldused **196 390** eurot. Keskkonnakaitse kulud moodustavad põhitegevuskuludest **1,2%**.

Tabel 13 Keskkonnakaitse

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
05 KESKKONNAKAITSE	191 884	217 450	25 566	11,76 %
05100 Jäätmekäitlus	20 660	21 060	400	1,90 %
55 Majanduskulud	20 660	21 060	400	1,90 %
05400 Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	171 224	196 390	25 166	12,81 %
50 Tööjõukulud	63 109	70 490	7 381	10,47 %
55 Majanduskulud	108 115	125 900	17 785	14,13 %

Prügivedu- jäätmekäitlus 05100 kajastatakse kulud prügiveole jäätmejaamast, üldkasutatavatest konteineritest, ohtlike jäätmete, pakendite ja paberi kogumisele.

Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse 05400 kuludes kajastatakse haljasalade, parkide ja avaliku ruumi heakorda ning personalikulud. Majanduskulude all on kavandatud muru niitmine, lehtede koristus, prügikastide tühjendamine, hekkide-ja põõsaste lõikus, ohtlike puude raie avalikult maalt jt.

5.5 Elamu-ja kommunaalmajandus

Elamu-ja kommunaalmajanduse eelarve maht on planeeritud 2026. aasta eelarve projektis **467 193** eurot, moodustades põhitegevuse kuludest **2,7%**.

Tabel 14 Elamu-ja kommunaalmajandus

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	481 860	467 193	-14 667	-3,14 %
06100 Elamumajanduse arendamine	52 664	42 019	-10 645	-25,33 %
55 Majanduskulud	52 664	42 019	-10 645	-25,33 %
06300 Veevarustus	150	100	-50	-50,00 %
55 Majanduskulud	150	100	-50	-50,00 %
06400 Tänavavalgustus	47 650	45 100	-2 550	-5,65 %
55 Majanduskulud	47 650	45 100	-2 550	-5,65 %

06605 Muud elamu- ja kommunaalmajanduse tegevus	381 396	379 974	-1 422	-0,37 %
50 Tööjõukulud	266 292	275 957	9 665	3,50 %
55 Majanduskulud	115 104	104 017	-11 087	-10,66 %

Elamumajanduse haldamise 06100 kulude all kajastatakse valla omandis olevate munitsipaalkorterite kommunaalkulusid, mis on eelarves arvestatud 2025. aasta 9 kuu täitmise põhjal.

Veevarustus 06300 planeeritud kulu Nõva osavallas asuva Rannaküla pumbamaja kommunaalkulu (elekter).

Tänavavalgustuse 06400 kulused planeeritud **45 100** eurot, vähenemine tingitud võrguühendusega tänavavalgustuste lülitused suvises ja talvises töörežiimis, mis on toonud kulude kokkuhoiu.

Muu elamu ja kommunaalhalduse 06605 tegevusala all kajastatakse halduskorralduse ja kalmistute kulud ning hulkuvate loomade hoiukulud, milleks on planeeritud **20 000** eurot. Tööjõukulude real kajastatakse haldurite, haldustöötajate, kalmistuvahtide ja teiste vastava valdkonna töötajate tööjõukulud summas **275 957** eurot. Majanduskulude koosseisus ei ole 2026. aasta eelarves arvestatud Nõva kruntidele tehtud elektriliitumise kuluga summas **12 170** eurot.

5.6 Tervishoid

Tervishoiu põhitegevuse kulude maht 2026. aasta eelarve projektis on **27 042** eurot, moodustades põhitegevuse kuludest **0,2%**.

Tabel 15 Tervishoid

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
07 TERVISHOID	35 525	27 042	-8 483	-31 %
07210 Üldmeditsiiniteenused	22 091	25 677	3 586	14 %
55 Majanduskulud	22 091	25 677	3 586	14 %
07230 Hambaraviteenused	1 665	1 365	-300	-22 %
55 Majanduskulud	1 665	1 365	-300	-22 %
07400 Avalikud tervishoiuteenused	11 769	0	-11 769	-100 %
45 Sotsiaaltoetused	5 885		-5 885	-100 %
55 Majanduskulud	5 885		-5 885	-100 %

Üldmeditsiiniteenused 07210 kajastatakse Lääne-Nigula vallas olevate arstipunktide (Kullamaa, Martna, Noarootsi, Nõva, Oru, Palivere) ja Risti tervisekskuse majanduskulud.

Hambaraviteenused 07230 kajastatakse Kullamaal asuvat hambaraviteenuste majanduskulusid ja seda vastavalt 2025. aasta täitmisele.

Avalikud tervishoiuteenused 07400 vahendid on mõeldud vaimse tervise teenuse korraldamise rahastamiseks, et aidata parandada teenuste kättesaadavust. Summa, mis laekub kohaliku omavalitsuse toetusfondi ja kuluna kajastatakse avalikud tervishoiuteenused

all. Toetusfondi rahastus ja suurus täpsustatakse 2026. aasta eelarves peale lõpliku toetusfondi avalikustamist. Toetust kasutatakse vaimse tervise teenuse, s.o psühhosotsiaalse ja psühholoogilise abi kättesaadavuse edendamiseks, nt psühholoogiline nõustamine, pereteraapia, hingehoidlik nõustamine, mänguteraapia jms. Selle teenusega on muu hulgas hõlmatud ka üldhooldusteenust saavad inimesed.

5.7 Vaba aeg, kultuur ja religioon

Vaba aja, kultuuri ja religiooni põhitegevuse kulude maht 2026. aasta eelarves on **1 271 526** eurot, mis moodustab valla põhitegevuse kuludest **7,2%**.

Tabel 16 Vaba aeg, kultuur ja religioon

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
08 VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	1 303 222	1 271 526	-31 696	-2 %
08102 Sport	176 239	178 272	2 033	1 %
45 Muud toetused	41 000	41 000	0	0 %
50 Tööjõukulud	27 978	33 651	5 673	17 %
55 Majanduskulud	107 261	103 621	-3 640	-4 %
08107 Noorsootöö ja noortekeskused	409 228	382 896	-26 332	-7 %
45 Muud toetused	200	200	0	0 %
50 Tööjõukulud	243 545	258 181	14 636	6 %
55 Majanduskulud	165 483	124 515	-40 968	-33 %
08109 Vaba aja üritused	158 889	180 499	21 610	12 %
45 Muud toetused	93 980	60 200	-33 780	-56 %
50 Tööjõukulud	21 084	32 519	11 435	35 %
55 Majanduskulud	43 825	87 780	43 955	50 %
08201 Raamatukogud	328 677	318 282	-10 395	-3 %
50 Tööjõukulud	189 452	197 031	7 579	4 %
55 Majanduskulud	139 225	121 251	-17 974	-15 %
08202 Rahvakultuur	176 834	167 046	-9 788	-6 %
45 Muud toetused	1 403	50	-1 353	-99 %
50 Tööjõukulud	47 142	53 938	6 796	13 %
55 Majanduskulud	128 288	113 058	-15 230	13 %
08203 Muuseumid	825	500	-325	-65 %
55 Majanduskulud	825	500	-325	-65 %
08300 Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused	11 500	11 500	0	0 %
55 Majanduskulud	11 500	11 500	0	0 %
08400 Religiooni- ja muud ühiskonnateenused	12 130	2 130	-10 000	-96 %
45 Muud toetused	10 000		-10 000	-100
55 Majanduskulud	2 130	2 130	0	0 %
08600 Muu vaba aeg, kultuur, religioon, sh haldus	28 901	30 401	1 500	5 %

50 Tööjõukulud	28 901	28 901	0	0 %
55 Majanduskulud		1 500	1 500	100 %

Sporditegevuse 08102 muud toetuste all kajastatakse **PEEK projekti- „Läänemaa spordiobjektide võrgustiku ja liikumisharrastuse organisatsiooni terviklik väljaarendamine“** toetus summas **5 500** eurot, osavaldade suvemängude toetus **2 500** eurot, Spordiliit Läänemaa tegevustoetus **12 000** eurot, saavutussporditoetus **5 000** eurot, sporditegevuse toetus **10 000** eurot ning spordiürituste korraldamise toetus **6 000** eurot.

Tööjõukulude ja majanduskulude koosseisus kajastuvad spordihoonete töötajate tööjõukulud ning hoonete ülalpidamiskulud.

Noorsootöö ja noortekeskuste 08107 muude toetuste all kajastatakse Eesti Noorsootöötajate Kogu liikmemaksu **200** eurot. Lääne-Nigula Noortekeskus koordineerib noortele suunatud suvist töömalevat, mis on osutunud noorte seas ülimalt populaarseks. Majanduskulude all ei kajastata 2026. aasta projektitoetuse rahastusi, summas **38 062** eurot ja Vallavolikogu poolt reservfondist eraldatud summat **3 000** eurot.

Vaba aja üritused 08109 eelarvesse on kavandatud antavaid toetuseid **60 200** euro, millest kogukonnateenuse toetuse summa **50 200** eurot ja kogukonnaprojektitoetuse summa **10 000** eurot. Tööjõukulude all kajastatakse erinevate tegevusjuhendajate töötasu. Lääne-Nigula vallas on **ca 19** tegevusjuhendajat täiskasvanutele. Majanduskulude all kajastatakse ürituste näituste korraldamise kulu, summas **10 000** eurot, eakate jõulupidu summas **12 000** eurot, kultuurilisi ühisüritusi summas **25 000** eurot ja beebipidu summas **6 500** eurot.

Muude toetuste rida väheneb summa **33 780** eurot (kajastati toetuse real osavaldadele eraldatud vabaaja ürituste rahasid), mis on ringi tõstetud majanduskulude reale.

Kogukondade vaba aja ja kultuuriürituste jaoks on kavandatud raha põhimõttel baassumma **2000** eurot ja lisaks inimeste arv korrutatud **4-ga** varasema 3 asemel, vastava osavalla elaniku kohta ja 2026. aasta antud arvestus ei muutunud.

Osavaldade kaupa jaguneb see järgmiselt:

Tabel 17 Kultuuriürituste jaoks kavandatud raha osavaldade kaupa

Osavald	2026	2025	2024
Kullamaa osavald		5 536 €	4 652 €
Martna osavald	5 112 €	5 112 €	4 334 €
Noarootsi osavald		5 496 €	4 622 €
Nõva osavald	3 408 €	3 408 €	3 056 €
Oru osavald	6 168 €	6 168 €	5 126 €
Palivere osavald	5 620 €	5 620 €	4 715 €
Risti osavald	5 492 €	5 492 €	4 619 €
Taebla osavald	7 980 €	7 980 €	6 485 €
KOKKU	33 780 €	44 812 €	37 609 €

Kullamaa ja Noarootsi kultuuriürituste rahad kajastatakse rahvakultuuri all, tõstetud kultuurimajade eelarvesse nagu ka 2025. aastal.

Raamatukogude 08201 all kajastuvad Lääne-Nigula valla ühinenud raamatukogude **11** tegevuskoha tööjõu-ja majandamiskulud. Raamatukogude 2026. aasta eelarves ei ole arvestatud projektide omafinantseeringuga ja laekunud toetuste summadega.

Rahvakultuur 08202 muud toetused all on kajastatud Kullamaa Kultuurimaja liikmemaks Eesti Puhkpillimuusika Ühingule. 2025. aasta eelarves eraldati reservfondist **1 353,27** eurot Elbiku Külaseltsile, sellest ka eelarve vähenemine. Tööjõukulude alla kajastatakse Kullamaa ja Pürksi keskuste töötajate palgakulu ning kultuurimajade-saalide majandamiskulusid.

Oru Kultuurisaalile eraldatav toetuse summa on **36 600** eurot ja ürituste näituste korraldamise kulu Kullamaa kultuurimajas on **5 496** eurot ja Pürksi kultuurimajas **5 540** eurot.

Muuseumite 08203 all on kajastatud vahendid Koela Talumuuseumi ja Lyckholmi muuseumi kommunaalkuludeks.

Ringhäälingu- ja kirjastamiskulude 08300 all kajastatakse valla ajalehe küljendamise, trükkimise ja muud väljaandmisega seotud kulud ning kojukande kulud.

Religioon ja muud ühiskonna teenused 08400 all kajastatakse vallas olevate kirikute kindlustusmaksleid ja Rooslepa kabeli (Noarootsi) elektrikulu. 2025. aasta tehti eraldus Kullamaa kiriku katuse remondiks reservfondist **10 000** eurot.

Muu vaba aeg, kultuur, religioon, sh haldus 08600 all kajastatakse Lääne-Nigula valla Kultuuri-ja spordinõuniku töötasu koos maksudega.

5.8 Haridus

Haridusvaldkonna kulude eelarve on kokku **9 789 961** eurot, mis moodustab põhitegevuse kulude eelarvest **56%**.

- Toetused kokku **65 250** eurot, osakaal põhitegevuse kuludest **0,4%**.
- Muudeks tegevuskuludeks **3 241 570** eurot, osakaal põhitegevuse kuludest **52%**, sh:
 - tööjõukulud **7 361 496** eurot – (**õpetajate palgakulu muutus lisandub peale 1 lugemist**), osakaal valdkonna kuludest **75%**;
 - majandamiskulud **2 362 174** eurot, osakaal valdkonna kuludest **24%**;
 - muud kulud **1 041** eurot.

Tabel 18 Haridus

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
09 HARIDUS	9 671 445	9 789 961	118 516	1 %
09110 Alusharidus	2 311 787	2 352 310	40 523	2 %
50 Tööjõukulud	1 778 011	1 844 311	66 300	4 %
55 Majanduskulud	533 776	507 999	-25 777	-5 %
09212 Põhi- ja üldkeskharidus	4 951 181	5 014 482	63 301	1 %
45 Muud toetused	61 791		-61 791	-100%
50 Tööjõukulud	4 090 548	4 232 926	142 378	3 %
55 Majanduskulud	798 843	781 015	-17 828	-2 %
60 Muud tegevuskulud		541	541	100 %

09213 Üldkeskhariduse õpetajate töökulud	167 565	165 994	-1 571	-1 %
41 Sotsiaaltoetused	2 000		-2 000	-100%
50 Töökulud	132 814	140 938	8 124	6 %
55 Majanduskulud	32 751	25 056	-7 695	-31 %
09510 Huviharidus	340 751	344 810	4 059	1 %
50 Töökulud	25 751	29 810	4 059	14 %
55 Majanduskulud	315 000	315 000	0	0 %
09600 Koolitransport	407 766	422 111	14 345	3 %
41 Sotsiaaltoetused	2 500	2 250	-250	-11 %
50 Töökulud	76 863	90 258	13 395	15 %
55 Majanduskulud	328 403	329 103	700	0 %
60 Muud tegevuskulud		500	500	100 %
09601 Koolitoit	599 234	620 130	20 896	3 %
50 Töökulud	281 892	293 810	11 918	4 %
55 Majanduskulud	317 342	326 320	8 978	3 %
09602 Öömaja	134 734	124 486	-10 248	-8 %
50 Töökulud	103 308	98 905	-4 403	-4 %
55 Majanduskulud	31 426	25 581	-5 845	-23 %
09609 Muud hariduse abiteenused	682 405	671 286	-11 119	-2 %
41 Sotsiaaltoetused	71 000	63 000	-8 000	-13 %
50 Töökulud	506 051	558 286	52 235	9 %
55 Majanduskulud	105 354	50 000	-55 354	-111 %
09800 Muu haridus, sh hariduse haldus	76 022	74 352	-1 670	-2 %
50 Töökulud	72 252	72 252	0	0 %
55 Majanduskulud	3 770	2 100	-1 670	-80 %

Lasteaedade 09110 eelarves on ühendasutuse Lääne-Nigula Lasteaiad tööju- ja majandamiskulud, mille alla kuulub 8 tegevuskohaga lasteiaia maja (Kullamaa, Martna, Noarootsi, Nõva, Oru, Palivere, Risti ja Taebla lasteiaiad). 2025. aasta kasvas lasteaedade töötajate palgafond 18%. **2026. aasta eelarve projektis ei ole arvestatud lasteiaiaõpetajate töötasu tõusuga.**

Lääne-Nigula lasteaias käib **354** last, võrreldes 2025. aastaga **1** laps rohkem ja 2024. aastaga **16** last rohkem. Lääne-Nigula lasteaedades on **22** rühma, suurimad Linnamäe ja Taebla lasteiaia majad.

Meie omavalitsuse lapsi käib teiste kohalike omavalitsuste munitsipaallasteaedades kokku **12**, kellest enamik käib Haapsalu linna lasteaedades. Kohatasu lasteiaiateenuse osutamise eest on eelarves arvestatud teistele omavalitsustele **75 500** eurot. Teiste kohalike omavalitsuste **13** last käib meie lasteaedades.

Toidukulu lasteaedadele on arvestatud **112 206** eurot, millele lisanduvad jooksvalt sihtotstarbelised tegevuskulude toetused PRIA-lt. Väikehankega ostab toitlustusteenust sisse Nõva lasteaed.

Tabel 19 Rühmad ja laste arv Lääne-Nigula lasteaedades

LASTEAED	RÜHM	LASTE ARV
Taebla Lasteaed	Tõruke	10
	Pirnike	12
	Õunake	20
	Lepatriinu	14
	Mesimumm	18
	KOKKU	
Linnamäe Lasteaed	Kiilikesed	11
	Mesimummid	19
	Lepatriinud	20
	Liblikad	23
	Ritsikad	24
	KOKKU	
Palivere Lasteaed	Sipelgad	10
	Põrnikad	15
	Lepatriinud	13
	Kimalased	14
	KOKKU	
Risti Lasteaed	Kallid	4
	Tähetäpsid	15
	Naerunäod	17
	KOKKU	
Martna Lasteaed	Hiiretips	13
	Hiiretups	20
	KOKKU	
Kullamaa Lasteaed	Mõmmikud	18
	Mürakarud	17
	KOKKU	
Noarootsi Lasteaed	Liitrühm	14
KOKKU		14
Nõva Lasteaed	Liitrühm	13
KOKKU		13
KOKKU LAPSI		354

Põhikoolide 09212 eelarves on õpetajate ametikohtade arvestuses lähtutud ühtsest klassi-põhisest arvestusest, millele lisandub õpilaspõhine komponent. Väikese õpilaste arvuga koolide puhul on jätkuvalt arvestatud õppetöö korraldamisega liitklassides.

Viimaste aastate trendid ja haridusasutuste tagasiside viitavad sellele, et tuge vajavate laste arv valla lasteaedades ja koolides on kasvamas. Tegu on lastega, kes vajavad õppetöös toimetulekuks lisatuge – näiteks eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi, abiõpetaja või tugiisiku abi. See toob kaasa mitmetasandilise mõju valla haridussüsteemile, milleks ei ole vaid tööjõukulude suurenemine, selleks on ruumipuudus, vajadus investeeringuteks (kohandatud ruumide loomine, vajalikud õpivahendid ja abiseadmed, digilahendused, personali koolitused) jne.

2026. aasta eelarve koostamisel ei ole arvesse võetud õpetajate töötasu kasvu. Eelarves ei ole kajastatud hetkel selleks laekuvaid sihtotstarbelisi toetusi.

Eelarves on arvestatud riiklik kooli kohatasu piirmäär 2026. aastal **116** eurot kalendrikuus lapse kohta, mis tähendab seda, et koolikohtade kulu arvestuse aluseks on õpilaskoha maksumuse ülempiir, mis määratakse Vabariigi Valitsuse poolt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse aluse ja mida arvestatakse teistelt kohalikest omavalitsustelt ostetava koolikohtade arvestuse aluseks. Meie lapsi mujal koolides õpib **41** ja eelarves on arvestatud **57 702** eurot. Meie koolides õpib kokku **128** teiste omavalitsuste last.

Vallavolikogu võttis 20.02.2025 vastu otsuse nr 1-3/25-9, korraldada ringi valla haridusasutuste Kullamaa Keskkooli ja Risti Põhikooli tegevuse, mille tulemusena loodi ühendasutus Kullamaa-Risti Keskkool, õpikohtadega Kullamaal ja Ristil. Lääne-Nigula vallas õpib kokku **814** noort.

Tabel 20 Põhi- ja üldkeskhariduse kulud 2026

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
09 HARIDUS	4 951 181	5 014 482	63 301	1 %
09212 Põhi- ja üldkeskharidus	4 951 181	5 014 482	63 301	1 %
45 Muud toetused	61 791		-61 791	
50 Tööjõukulud	4 090 548	4 232 926	142 378	3 %
55 Majanduskulud	798 843	781 015	-17 828	-2 %
60 Muud tegevuskulud		541	541	100 %

Muude kulude all on kajastatud 2025. aastal koolide Erasmus+ projektirahad Martna-Palivere Põhikooli ja Kullamaa-Risti Keskkoolis, summas **61 791** eurot. Majanduskuludes ei kajastu sihtfinantseerimiseks saadud rahad. Oru Kooli tööjõukulud vähenevad seoses struktuuri ümberkorraldusest, suurendatud on kohti kooli toitlustuses (koka ametikoht) ja vähendatud spordisaali administraatori ametikohta.

Tabel 21 Põhi- ja üldkeskharidus koolide kulud- koolide lõikes

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
09212 Põhi- ja üldkeskharidus	4 504 640	4 580 496	75 856	2 %
Kullamaa-Risti Keskkool	1 210 810	1 224 258	48 648	1,1%
45 Muud toetused	17 600		-17600	-100%
50 Tööjõukulud	1 092 911	1 124 418	31 507	3%
55 Majanduskulud	100 299	99 840	-459	-0,5%
Martna-Palivere Põhikool	1 051 623	1 045 489	-6 134	-0,6%
45 Muud toetused	44 191		-44 191	-100%
50 Tööjõukulud	936 043	980 540	44 497	4,5%
55 Majanduskulud	71 389	64 949	-6 440	-10%
Noarootsi Kool	555 265	576 212	20 947	4%
50 Tööjõukulud	507 622	530 327	22 705	4%
55 Majanduskulud	47 643	45 885	-1 758	-4%

Oru Kool	928 797	915 128	-13 669	-1,5%
50 Tööjõukulud	857 284	845 182	-12 102	-1,4%
55 Majanduskulud	71 512	69 946	-1 567	-2,2%
Taebla Kool	758 145	819 409	61 264	7%
50 Tööjõukulud	696 687	752 459	55 772	7%
55 Majanduskulud	61 458	66 950	5 492	8%

Üldkeskhariduse õpetajate 09213 tööjõukulud kajastatakse Kullamaa Keskkooli osas otsekulusid. Majanduskulud on viidud tegevusala 09212 alla.

Noorte huviharidus ja huvitegevus 09510 eelarves on arvestatud teistelt kohalikelt omavalitsustelt ja era huvikoolidelt ostetavate huviharidusteenuste kulud, mis tasutakse lepingute alusel ja eelarves on selleks summaks **315 000** eurot. **Peale esimeste lugemist korrigeeritakse huvihariduse eelarvet, seosest kohatasude tõusuga.** Tööjõukulude all kajastatakse Noortekeskuse juures tegutsevaid ringijuhendajaid ja nende töötasu, mis on Lääne-Nigula Noortekeskuse eelarve all.

Õpilastranspordi 09600 on arvestatud kulud Lääne-Nigula õpilasliinidele. Hankega ostetakse sisse Oru ja Taebla kooli õpilasliin ning lisaks korraldatakse erivajadustega laste vedu Viigi Kooli. Martna-Palivere Põhikooli õpilasliini ja Kullamaa-Risti Keskkooli õpilasliin on teenindatud ühe tervikuna. Muud toetused all kajastatakse õpilaste sõidu kompensatsioonid maakonnaliinidel. Tööjõukulud bussijuhtidele ja busside majandamiskulud.

Koolitoidu 09601 all tööjõukulud on planeeritud sarnaselt alus- ja põhiharidusele ühtsetel põhimõtetel. Toidukulu eelarves on planeeritud **326 320** eurot.

Õömaja 09602 tegevusala all kajastuvad Kullamaa õpilasmajutuse korterite majandamiskulud ja Noarootsi õpilaskodu tööjõu ja majandamiskulud.

Muude hariduse abiteenuste 09609 tegevusalal kajastatakse Haridus-ja tugiteenuste keskuse tugiteenuste tugispetsialistide (psühholoogid, logopeedid, eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid) tööjõukulud ja asutuse majandamiskulud. Antud tegevusala all kajastub koolimineku toetus, õpetajastipendium, haridusstipendium, õpilaste tunnustamine, õpetajate päeva tänuüritus jne. 2026. aastal kasvab õpetajastipendiumi maht **25 000** euron. 2024. aasta algusest on Lääne-Nigula Vallavalitsuse sotsiaalosakonna struktuuris noorte heaolu spetsialist (0,8 ametikohta), kelle tööjõukulu ja majandamiskulud tasub projekti ellu viija.

Muu hariduse sh hariduse haldamise all 09800 on arvestatud haridusnõuniku ja haridus-spetsialisti töötasud.

5.9 Sotsiaalne kaitse

Sotsiaalse kaitse põhitegevuse kulude maht 2026. aasta eelarves on **3 396 246** eurot, mis moodustab valla põhitegevuse kuludest **18%**.

Tabel 22 Sotsiaalne kaitse

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
10 SOTSIAALNE KAITSE	2 917 810	3 396 246	478 436	14 %

10120 Puudega inimese erihoolekandeteenus	3 000	3 000	0	0 %
55 Majanduskulud	3 000	3 000	0	0 %
10121 Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse		14 190	14 190	100 %
41 Sotsiaaltoetused		14 190	14 190	100 %
10124 Puudega täisealise isiku hooldus	66 663	31 167	-35 496	-114 %
41 Sotsiaaltoetused	66 663	27 132	-39 531	-146 %
50 Tööjõukulud		4 035	4 035	100 %
10125 Puudega inimese isikliku abistaja teenus	6 690		-6 690	
50 Tööjõukulud	6 690		-6 690	
10126 Puudega lapse lapsehoiuteenus	2 500	28 460	25 960	91 %
41 Sotsiaaltoetused	2 500	1 500	-1 000	-67 %
55 Majanduskulud		26 960	26 960	100 %
10127 Puudega isiku sotsiaaltransporditeenus		8 233	8 233	100 %
55 Majanduskulud		8 233	8 233	100 %
10200 Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus	1 796 236	2 221 929	425 693	19 %
41 Sotsiaaltoetused	657 840	960 532	302 692	32 %
50 Tööjõukulud	698 852	799 660	100 808	13 %
55 Majanduskulud	439 544	461 737	22 193	5 %
10201 Muu eakate sotsiaalne kaitse	10 000	1 500	-8 500	-567 %
41 Sotsiaaltoetused		1 500	1 500	100 %
55 Majanduskulud	10 000		-10 000	
10202 Eakate koduteenus	142 661	193 400	50 739	26 %
50 Tööjõukulud	137 761	166 896	29 135	17 %
55 Majanduskulud	4 900	26 109	21 209	81 %
60 Muud tegevuskulud		395	395	100 %
10400 Asendus- ja järelhooldus	161 336	180 016	18 680	10 %
41 Sotsiaaltoetused	25 000	53 680	28 680	53 %
55 Majanduskulud	136 336	126 336	-10 000	-8 %
10402 Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	87 239	92 897	5 658	6 %
41 Sotsiaaltoetused	74 200	74 200	0	0 %
50 Tööjõukulud	1 539	8 697	7 158	82 %
55 Majanduskulud	11 500	10 000	-1 500	-15 %
10403 Lapse tugiisikuteenus	90 062	135 673	45 611	34 %
50 Tööjõukulud	90 062	135 673	45 611	34 %
10404 Turvakoduteenus	3 500		-3 500	
55 Majanduskulud	3 500		-3 500	
10600 Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	80 918	65 303	-15 615	-24 %
55 Majanduskulud	80 918	65 303	-15 615	-24 %

10700 Varjupaigateenus	4 500	6 500	2 000	31 %
55 Majanduskulud	4 500	6 500	2 000	31 %
10701 Riiklik toimetulekutoetus	197 370	158 933	-38 437	-24 %
41 Sotsiaaltoetused	193 870	155 933	-37 937	-24 %
55 Majanduskulud	3 500	3 000	-500	17 %
10702 Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse	35 650	25 000	-10 650	-43 %
41 Sotsiaaltoetused	25 000	15 000	-10 000	-67 %
50 Tööjõukulud	500		-500	
55 Majanduskulud	10 150	10 000	-150	-2 %
10704 Võlanõustamisteenus	100	1 550	1 450	94 %
55 Majanduskulud	100	1 550	1 450	94 %
10900 Muu sotsiaalne kaitse, sh sotsiaalse kaitse haldus	229 385	228 495	-890	-0,4 %
50 Tööjõukulud	208 853	219 164	10 311	5 %
55 Majanduskulud	19 532	9 186	-10 346	-113 %
60 Muud tegevuskulud	1 000	145	-855	-590 %

Puudega inimese erihoolekandeteenus 10120 täisealisele erivajadusega isikule sotsiaalteenuse osutamine. Lääne-Nigula vald osaleb teenuse kaasrahastamisel isikute puhul, kes elavad kodus, kuid saavad erihoolekandeteenust periooditi ja vastavalt vajadusele. Teenuse osutajaks on Haapsalu Sotsiaalmaja, valla osalus puudutab proportsionaalset osalust majandamiskuludest.

Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse 10121 hõlmab rahalisi ja mitterahalisi toetusi inimestele, kelle töö- või toimetulekuvõime on püsivalt või pikemaajaliselt vähenenud. Tegevusala sisaldab nii toetusi (nt töövõimetuspensionid, hooldustoetused) kui ka teenuseid, mis toetavad puuetega inimeste igapäevaelu, toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist. Siia kuulub ka riigi poolt rahastatav abivahendite ja rehabilitatsiooniteenuse kulu kajastamine..

Puudega täisealise isiku hooldus 10124 Lääne-Nigula valla poolt puudega täisealistele isikutele ning raske või sügava puudega lapsele määratud hooldajatoetuse maksmiseks sh sotsiaalmaksu miinimum – kogukulu arvestatud **31 167** eurot. Hooldajate arv on olnud läbi aastate konstante.

Puudega inimese isikliku abistaja teenus 10125 kohaliku omavalitsuse poolt korraldatav teenus puudega isikutele. Isikutel on suur kõrvalabi vajadus, teenuse eesmärk võimaldada isikutel saada hakkama kodustes tingimustes ning osaleda ühiskondlikus elus. Teenuse sisuks on abistavad tegevused igapäevastel tegevustel. Teenust osutatakse võlaõiguslike lepingute alusel. Tegevusala all kajastatud tööjõukulu, tõstetud ringi TA 10124.

Puudega lapse lapsehoiuteenus 10126 puudega lastele osutatav lapsehoiuteenus vähendamaks vanemate hoolduskoormust. Teenust Lääne-Nigula vald ise ei osuta, teenust ostetakse sisse. Teenuse maht on hinnatud iga juhtumi puhul eraldi.

Puudega isiku sotsiaaltransporditeenus 10127 kohaliku omavalitsuse poolt korraldatav teenus on suunatud puudega inimesele, kelle puue takistab tal kasutada isiklikku või ühistransporti tööle, õppeasutusse või avalike teenuste juurde jõudmiseks.

Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus 10200 kohaliku omavalitsuse poolt korraldatav teenus. Tulenevalt riiklikust hooldusreformist tuleb kohalikul omavalitsusel rahastada teenust klientide osas, kelle abivajadus on hinnatud, hoolduskomponendi näol. Tegevusala all on samuti toodud kulu isikute puhul, kes saavad teenuse eest tasumiseks täiendavalt väiksema sissetulekuhüvitist (riiklik reeglistik) ning kohaliku omavalitsuse poolt rahastatav osa, kui kliendil puuduvad vahendid omaosaluse tasumiseks. Lääne-Nigula vallas on üldhooldusteenusel üle kogu Eesti keskmiselt **120** klienti. Peamiselt on kliendid teenusel Orul, Ristil ning Maarjamaa Kodud OÜ Lossipargi eakatekodus. Kohatasud on viimasel kahel aastal korduvalt tõusnud.

Muu eakate sotsiaalne kaitse 10201 eakatele mõeldud teenuste ning valla juubilaride õnnitlemise kulu.

Eakate koduteenus 10202 koduteenus on kohaliku omavalitsuse poolt korraldatav teenus. Teenuse sisuks on eakate toetamine ning abistamine iseseisva toimetuleku tagamiseks läbi erinevate teenuskomponentide kodus keskkonnas. Teenust osutatakse üle kogu valla, keskmiselt on teenusel **kuni 80** klienti. Koduhooldust osutavad igapäevaselt **7** koduhooldustöötajat.

Tulenevalt hajaasustusest ning valla vananevast elanikkonnast on sotsiaaltransporditeenuse kasutajate hulk konstantselt kõrge. Igakuiselt osutatakse sotsiaaltransporditeenust esmatasandil meditsiiniteenuste kui ka teiste avalike teenuste kätte saamiseks 8000 – 10 000 kilomeetrit. Teenust osutava nii sotsiaaltranspordijuht kui ka koduhooldustöötajad. Lääne-Nigula vallal puudub võimalus transportida lamajaid kliente, sellistel olukordadel ostetakse teenust sisse. Tegevusala all kajastatud tööjõukulu ning klientide omaosalust.

Häirenuputeenusel ligi **15** klienti, kelle randmel on abikutsungi edastav nupp. Häirenuppu kasutavad peamiselt üksi elavad eakad, kellel esineb tervislikust seisundist olukordi, mil nad ei pruugi õigeaegselt abi kätte saada. Teenust ostetakse sisse mitmelt teenusepakkujalt Eestis.

Asendus- ja järelhooldus 10400 on teenus, mille eesmärk on tagada lapse heaolu ja põhivajaduste rahuldamine peresarnastes tingimustes, pakkudes turvalist ja arengut toetavat keskkonda. Teenust osutavad hoolduspere, perekodu või asenduskodu. Järelhooldusteenus toetab asendushoolduselt või eestkostelt lahkuva noore iseseisva elu alustamist ja õpingute jätkamist. Alates 01.01.2025. aastast on asendus-ja järelhooldusteenuse ning perede toetuste riiklik rahastus viidud toetuste tulubaasi ehk kohaliku omavalitsuse üldisesse tulubaasi koosseisu. Selle tegevusala all kajastatakse kõik nende teenustega seotud kulud.

Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse 10402 kulud, mis puudutavad lastele ja perekondadele mõeldavaid toetavaid teenuseid. Samuti on selle tegevusala all kohaliku omavalitsuse poolt makstavat sünnitoetust (kolm osamakset), matusetootust ning beebikooli kulu.

Lapse tugiisikuteenus 10403 erivajadustega lastele tugiisikuteenuse osutamine nii haridusasutustes kui lapse kodus. Teenuse eesmärgiks on toetada last tema eripärast

tulenevalt ning anda võimalus omandada haridust kodulähedases lasteaias-koolis. Erivajadustega laste arv on pidevas tõusus, mistõttu tõuseb ka tugisikute vajadus. 2025. aastal sai tugisikuteenust ligi **25** last ja 2026. aastal tõuseb pidevalt. Teenuse maht ja konkreetsed ülesanded on hinnatud juhtumipõhiselt. Tegevusala all kajastatud tööjõukulud.

Turvakoduteenus 10404 kohaliku omavalitsuse poolt korraldatav teenus, mille eesmärk on pakkuda lapsele või täisealisele isikule ajutist eluaset ning vajadusel hooldust, arendamist ja kriisiabi.

Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele 10600 kohaliku omavalitsuse poolt korraldatavaid teenuseid, millega tagatakse majanduslikult haavatud isikutele või peredele sobiv eluruum ning toetatakse nende eluasemekulude katmist. Siia kuuluvad sotsiaalmajade ja -korterite ülalpidamiskulud ning eluruumi tagamise teenus vastavalt Sotsiaalhoolekande seadusele. Teenust kasutatakse ka puudega isikute eluruumi kohandamiseks, sobiva eluruumi leidmiseks ning pagulaste üüritoetuse tagamiseks.

Variupaigategenus 10700 varasemalt kandis nime riskirühmade sotsiaalhoolekande asutused. Kohaliku omavalitsuse poolt korraldatav teenus ajutise ööbimiskoha võimaluse tagamiseks täisealisele isikule, kes ei ole võimeline endale ööbimiskohta leidma. Lääne-Nigula teenust ise ei osuta, maakondlikuks teenuse osutajaks Sotsiaalhoole Ühing Haapsalus.

Riiklik toimetulekutoetus 10701 riiklik toetus toimetuleku tagamiseks leibkondadele. Toetuse määramise aluseks on riiklikult kehtestatud toimetulekupiir, isiku sissetulek ning tasumisele kuuluvad eluasemekulud, vastavalt kehtestatud piirmääradele.

Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse 10702 hõlmab kohaliku omavalitsuse poolt korraldatavaid rahalisi ja mitterahalisi toetusi ning teenuseid inimestele, kes on sotsiaalselt tõrjutud või riskivad tõrjutusega (nt madala sissetulekuga isikud, immigrandid, pagulased, sõltuvusprobleemidega inimesed, vägivallaohvrid). Teenus hõlmab abi igapäevastes toimingutes, nõustamist, toidu- ja riideabi ning muid toetavaid tegevusi. Siin kajastub ka Päästeameti projekti „Kodud tuleohutuks“ omaosalus.

Võlanõustamisteenus 10704 kohaliku omavalitsuse poolt korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärgiks on abistada võlgnevustesse sattunud isikuid. Esmatasandil nõustamise viivad läbi sotsiaaltöö spetsialist, spetsiifilisemates küsimustes osutab teenust väljaõppe saanud võlanõustaja.

Muu sotsiaalne kaitse, sh sotsiaalse kaitse haldus 10900 siia kuuluvad kohaliku omavalitsuse poolt korraldatavad tegevused, mis toetavad sotsiaalse kaitse poliitika ja programmide kavandamist, haldamist ja koordineerimist. Tegevusala hõlmab ka rahalisi ja mitterahalisi toetusi eri hädaolukordade (nt tulekahju, üleujutus) ohvritele ning muud sotsiaalkaitset, mida ei ole võimalik liigitada eelnevatesse tegevusaladesse.

Antud tegevusala all on sotsiaalhoolekande osakonna tööjõukulu ja majandamiskulu – osakonna juhataja, **2** lastekaitse spetsialisti ning **4** sotsiaaltöö spetsialisti.

Ülaltoodud tegevusalade puhul osutatakse esmatasandi teenuseid ja määratakse toetusi Lääne-Nigula valla elanikele. Enamike toetuste ja teenuste puhul on subjektiks riskirühmadesse kuuluvad isikud.

6. Investeeringustegevus

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt planeeritakse valla eelarves põhivara soetus ja müük, põhivara soetuseks saadav ja antav sihtfinantseerimine, osaluste ning muude aktsiate ja osaluste soetus ja müük, antavad ja tagasilaekuvad laenud ning finantskulud ja -tulud.

Investeeringustegevuse eelarves kajastatakse ka neid sihtfinantseerimisega seotud tehinguid, mille puhul sihtfinantseerimise andja kannab raha otse tarnijale, kellelt Lääne-Nigula vald kaupu või teenuseid saab.

2026. aasta eelarves on planeeritud põhivara soetus ja müük, põhivara soetuseks antavad ja saadavad sihtfinantseerimised, osaluste soetus ning finantskulud ja -tulud.

Tabel 23 Investeeringustegevus

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
INVESTEERIMISTEGEVUS KOKKU	-3 003 548	-2 133 713	869 835	43 %
3 Investeeringustegevuse tulud	1 371 938	1 179 072	-192 866	-16 %
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 286 588	914 072	-372 516	-41 %
Põhivara müük (+)	60 350	250 000	189 650	76 %
Finantstulud (+)	25 000	15 000	-10 000	-67 %
4 Investeeringustegevuse kulud	-4 375 486	-3 312 785	-1 062 701	-33 %
Põhivara soetus (-)	-3 719 570	-2 701 880	-1 017 690	-37 %
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-290 000	-215 000	-75 000	-35 %
Finantskulud (-)	-365 916	-395 905	29 989	-8 %

6.1 Investeeringustegevuse tulu

Investeeringustegevuse tulud kokku 2026. aasta eelarve projektis on planeeritud **1 179 072** eurot.

Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimiseks on eelarves planeeritud **914 072** eurot.

- Martna-Palivere Põhikooli Martna maja rekonstrueerimiseks **474 072** eurot;
- Hara sadam arenduseks **200 000** eurot;
- Nõva sadama arenduseks **200 000** eurot;
- Hajaasustuse riigipoolne toetus **40 000** eurot.

Põhivara müügitulu on eelarvesse kavandatud **250 000** eurot, millest **200 000** eurot sisaldab Nõva osavalla kruntide müüki ja mille tulu suunatakse Nõva sadama arendusse, omafinantseeringu katteks. **50 000** eurot peaks tulema Lääne-Nigula valla maade ja kinnistute müügist.

Finantstulud on planeeritud eelarves **15 000** eurot intressituluna valla hoiustelt. Finantstulud on vähenenud peamiselt seetõttu, et hoiuste intressimarginaal on langenud. Madalam

intressimarginaal tähendab, et hoiustelt teenitav tootlus on mullusega võrreldes väiksem, mis omakorda vähendab finantstulusid.

6.2 Investeermistegevuse kulu

Investeermistegevuse kulu 2026. aasta eelarve projektis on arvestatud **3 312 785** eurot.

Tabel 24 Investeermistegevuse kulu

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
4 Investeermistegevuse kulud	-4 375 486	-3 312 785	-1 062 701	-33 %
Põhivara soetus (-)	-3 719 570	-2 701 880	-1 017 690	-37 %
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-290 000	-215 000	-75 000	-35 %
Finantskulud (-)	-365 916	-395 905	29 989	-8 %

Põhivara soetus on planeeritud 2026. aasta eelarve projektis **2 701 880** eurot:

- Martna-Palivere PK -Martna maja rekonstrueerimine **1 376 880** eurot;
- Martna-Palivere PK-Palivere maja rekonstrueerimise projekt **45 000** eurot;
- Maakorraldusega seotud kulud **10 000** eurot;
- Arendusprojektide kulu **50 000** eurot;
- Hara sadama arenduse kulu **200 000** eurot;
- Nõva sadama arenduse kulu **400 000** eurot;
- Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine **300 000** eurot;
- Asutuste väikeinvesteeringute summa **320 000** eurot.

Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine on planeeritud eelarves **215 000** eurot:

- SA Palivere TTSK– Kultuuriministeeriumi 4 aastane meede, projekti omaosaluse garanteerimine **15 000** eurot;
- Taebla ÜVK - " Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused" – **100 000** eurot;
- Hajaasustus **100 000** eurot.

Finantskulude all kajastatakse laenude intressikulu, summas **395 905** eurot.

Tabel 25 Põhivara soetus valdkondade lõikes

Põhivara soetus (investering) valdkondade lõikes	2026
01 Üldise valitsemissektori teenused	395 905
Valitsussektori võla teenindamine- laenuintressikulu	395 905
04 Majandus	1 295 000
Maakorraldusega seotud projektid	10 000
Arendusprojektid	50 000
SA Palivere TTSK– Kultuuriministeeriumi 4 aastane meede, projekti omaosaluse garanteerimine- ASF	15 000

Hara sadama arendus	200 000
Nõva sadama arendus	400 000
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	300 000
Asutuste väikeinvesteeringud	320 000
06 Elamu-ja kommunaalmajandus	200 000
Taebla ÜVK - " Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused" - ASF	100 000
Hajaasustus- ASF	100 000
09 Haridus	1 421 880
Martna-Palivere PK -Martna maja rekonstrueerimine	1 376 880
Martna-Palivere PK -Palivere maja projekteerimine	45 000
Investeermistegevus kokku	3 312 785

Nõva sadama rekonstrueerimiseks on saadud riigilt toetust summas **200 000** eurot, prognoosi kohaselt on vajalik leida ehitustööde läbiviimiseks omaosalust **190 000** eurot.

Oru koolis on tekkinud vajadus suurema klassiruumi järele. Projekteerimine on tellitud 2025. aasta sügisel ning uue ruumi vajadus on juba 2026/2027. õppeaasta alguseks. Varasemate ehitushindade põhjal on investeeringu esialgne maksumus hinnanguliselt **150 000** eurot. Täpsem ehituse maksumus selgub projekti valmimisel.

Eelpool kirjeldatud investeeringute elluviimise võimalused saab välja selgitada eelarve kahe lugemise vahel. Jaanuaris selgub 2025 aasta eelarve tegelik täitmine, mille põhjal prognoositakse ka 2026. aasta täpsemad kulud ja investeermise võimekus.

Samuti lähtutakse muudatuste sisse viimisel sellest, millised ettepanekud eelarve kasutamise osas tehakse osavallakogudes, näiteks kui suures ulatuses nähakse ette osavallale iga aastaselt eraldatud investeeringu eelarve kasutamist eeltoodud objektidel või kuidas nähakse osavalla kinnisvara müügi prognoosi.

7. Finantseerimistegevus

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt planeeritakse finantseerimistegevuse eelarveosasse laenude kapitalirendi- ja faktooringukohustuste võtmine ja täitmine, võlakirjade emiteerimine ja lunastamine ning teenuste kontsessioonikokkulepete alusel kohustuste võtmine ja tagasimaksmine.

Lääne-Nigula vallal on seisuga 31.12.2025 kokku **11** kehtivat laenulepingut. Lisaks on 16.06.2025 SEB pangaga sõlmitud laenuleping nr 2025009028 summas **2,1** miljonit eurot, mida ei ole praeguseks veel välja võetud.

Valla finantsstrateegias on arvestatud, et 2026. aastal võetakse täiendavalt **1,6** miljoni euro suurune laen ning toimub ka refinantseerimisega seotud põhiosa tagasimakse.

Ajavahemikul 2027–2032 peab vald refinantseerima kokku ligikaudu **5** miljoni euro ulatuses laenukohustusi.

- **2027.** aastal tuleb refinantseerida ühekordse suure tagasimaksega laene summas **1,79** miljonit eurot.
- **2030.** aastal tuleb refinantseerida järgmine suurem osa, summas **3,3** miljonit eurot.

Selline refinantseerimisvajadus nõuab valla finantsvõimekuse hoolikat planeerimist, et tagada laenukoormuse jätkusuutlikkus ja likviidsus oluliste kohustuste täitmisel.

Tabel 26 Finantseerimistegevus

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
5 Finantseerimistegevus	1 359 817	725 923	-633 894	-87 %
Kohustuste tasumine	-740 183	-874 077	133 894	15 %
Kohustuste võtmine	2 100 000	1 600 000	-500 000	-31 %

Lääne-Nigula valla võlakohustused 2026. aasta lõpuks on kokku ca **10,1** miljonit eurot. **Täpsem 2026. aasta laenu vajadus selgub 2025. aastal väljavõetavast laenu suuruselt ja 2026. aasta täiendava laenu vajadusest.**

8. Osavaldade eelarved

22.04.2025 Lääne-Nigula Vallavolikogu otsusega nr 1-3/25-19 lõpetati Lääne-Nigula valla ametiasutuste Kullamaa Osavalla Valitsus, Martna Osavalla Valitsus, Noarootsi Osavalla Valitsus, Nõva Osavalla Valitsus, Oru Osavalla Valitsus, Palivere Osavalla Valitsus, Risti Osavalla Valitsus, Taebla Osavalla Valitsuse tegevus.

Samal kuupäeval 22.04.2025 vabastati Lääne-Nigula Vallavolikogu otsusega nr 1-3/25-20 ametist vallavalitsuse liikmed, keda oli kokku **5** liiget ja nimetati ametisse **2** vallavalitsuse liiget abivallavanemat.

Kuna täna on Lääne-Nigula vallas **2** piirkonda ja mõlemas piirkonnas on **4** osavalda, sellelt tulenevalt on tööjõukulud tõstetud tsentraalseks kuluks piirkonna eelarves, vasta tegevusala lõikes.

Osavaldade eelarvetest on viidud ära sõidukitega seotud kulud ja õpilastransport. Samuti õpilastranspordi busside rendimaksud.

Piirkond – Kullamaa, Martna, Palivere ja Risti piirkonna eelarve projekt 2026. aastal, eelarve **1 312 031** eurot.

Tabel 27 Piirkonna (Kullamaa, Martna, Palivere ja Risti) kulud valdkondade lõikes.

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
Abivallavanem-Kullamaa, Martna, Palivere ja Risti piirkond	1 428 181	1 312 031	-116 150	-9 %
01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	95 156	86 896	-8 260	-10 %
50 Tööjõukulud	27 047	30 596	3 549	12 %
55 Majanduskulud	68 109	56 300	-11 809	-21 %
03 AVALIK KORD JA JULGEOLEK	1 925	2 125	200	9 %

Lääne-Nigula valla 2026. aasta eelarve eelnõu seletuskiri

55 Majanduskulud	1 925	2 125	200	9 %
04 MAJANDUS	259 928	266 873	6 945	3 %
50 Tööjõukulud	30 506	35 926	5 420	15 %
55 Majanduskulud	229 422	230 947	1 525	1 %
05 KESKKONNAKAITSE	95 215	98 533	3 318	3 %
50 Tööjõukulud	44 588	41 633	-2 955	7 %
55 Majanduskulud	50 627	56 900	6 273	11 %
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	254 769	236 306	-18 463	-8 %
50 Tööjõukulud	161 138	162 433	1 295	1 %
55 Majanduskulud	93 631	73 873	-19 758	-27 %
07 TERVISHOID	16 047	16 177	130	1 %
55 Majanduskulud	16 047	16 177	130	1 %
08 VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	272 306	248 612	-23 694	-10 %
45 Muud toetused	26 274	50	-26 224	-99 %
50 Tööjõukulud	63 383	63 290	-93	0 %
55 Majanduskulud	182 649	185 272	2 623	1 %
09 HARIDUS	423 057	348 746	-74 311	-21 %
50 Tööjõukulud	55 005	71 449	16 444	23 %
55 Majanduskulud	368 052	277 297	-90 755	-33 %
10 SOTSIAALNE KAITSE	9 778	7 763	-2 015	-26 %
55 Majanduskulud	9 778	7 763	-2 015	-26 %

Tabel 28 Piirkonna (Kullamaa, Martna, Palivere ja Risti) kulud osavaldade lõikes

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
Tsentraalsed kulud	250 990	430 542	179 552	42%
45 Muud toetused	0	50	50	100%
50 Tööjõukulud	250 990	405 327	154 337	38%
55 Majanduskulud	0	25 165	25 165	100%
Kullamaa osavald	451 513	244 489	-207 024	-85%
45 Muud toetused	10 050		-10 050	-100%
50 Tööjõukulud	100 251		-100 251	-100%
55 Majanduskulud	341 212	244 489	-96 723	-40%
Martna osavald	279 026	227 005	-52 021	-23%
45 Muud toetused	5 112		-5 112	-100%
50 Tööjõukulud	18 510		-18 510	-100%
55 Majanduskulud	255 404	227 005	-28 399	-13%
Palivere osavald	214 040	201 385	-12 655	-6%
45 Muud toetused	5 620		-5 620	-100%
50 Tööjõukulud	8 360		-8 360	-100%

55 Majanduskulud	200 060	201 385	1 325	0,66%
Risti osavald	232 612	208 610	-24 002	-6%
45 Muud toetused	5 492		-5 492	-100%
50 Tööjõukulud	3 556		-3 556	-100%
55 Majanduskulud	223 564	208 610	-14 954	-7%
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	1 428 181	1 312 031	-116 150	-9%

45 Muud toetused	26 274	50	-26 224	99%
50 Tööjõukulud	381 667	405 327	23 660	6%
55 Majanduskulud	1 020 240	906 654	-113 586	13%
Põhitegevuse kulud kokku	1 428 181	496 031	-116 150	-9%

Osavaldade eelarvetest on viidud tsentraalsesse piirkonna eelarvesse kõik tööjõukulud ning osaliselt ka majanduskulud.

Tsentraalsete kulude- muude toetuste all on kajastatud Kullamaa Kultuurimaja liikmemaks summas **50** eurot Eesti Puhkpilli Ühingu, mis oli arvestatud ka 2025. aastal.

Muude toetuste real ei kajastu reservfondist tehtud eraldus Kullamaa kiriku katuse remondiks summas **10 000** eurot. Samamoodi ei kajastu muude toetuste all osavaldade (Martna, Palivere ja Risti) vaba aja ürituste kulud kogusummas **16 224** eurot. Need ürituste kulud on kantud üle majanduskulude alla.

Kui varasemalt kajastati tööjõukulusid osavaldade eelarvetes, siis 2026. aasta eelarveprojektis on kõik tööjõukulud tsentraliseeritud piirkonna kuluna tegevusala lõikes. Selle tulemusena kasvavad tsentraalsed tööjõukulud võrreldes 2025. aastaga **23 660** eurot.

Osavaldade majanduskulude vähenemine tuleneb sõidukite majandamise kulude üleviimisest tsentraalsesse eelarvesse. Osavaldade eelarvetes ei kajastu enam ka sõidukite majanduskulud ega õpilastranspordi kulud. Lisaks on majanduskulude planeerimine tehtud üheksa kuu täitmise alusel, mis mõjutab üldist mahtu vähendavalt.

Piirkond – Noarootsi, Nõva, Oru ja Taebla piirkonna eelarve projekt 2026. aastal, eelarve **1 306 514** eurot.

Tabel 29 Piirkonna (Noarootsi, Nõva, Oru ja Taebla) kulud valdkondade lõikes.

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
Abivallavanem-Noarootsi, Nõva, Oru ja Taebla piirkond	1 367 396	1 306 514	-60 882	-5 %
01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	111 288	98 044	-13 244	-14 %
45 MUUD TOETUSED	225	475	250	53 %
50 TÖÖJÕUKULUD	30 567	30 539	-28	-0,1 %
55 MAJANDAMISKULUD	80 496	67 030	-13 466	-20 %
03 AVALIK KORD JA JULGEOLEK	1 720	1 550	-170	-11 %
55 MAJANDAMISKULUD	1 720	1 550	-170	-11 %

04 MAJANDUS	307 460	304 325	-3 135	-1 %
50 TÖÖJÕUKULUD	47 623	52 913	5 290	10 %
55 MAJANDAMISKULUD	259 837	251 412	-8 425	-3 %
05 KESKKONNAKAITSE	78 609	100 857	22 248	22 %
50 TÖÖJÕUKULUD	18 521	28 857	10 336	36 %
55 MAJANDAMISKULUD	60 088	72 000	11 912	17 %
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	168 338	175 780	7 442	4 %
50 TÖÖJÕUKULUD	94 450	113 524	19 074	17 %
55 MAJANDAMISKULUD	73 888	62 256	-11 632	-19 %
07 TERVISHOID	7 709	10 865	3 156	29 %
55 MAJANDAMISKULUD	7 709	10 865	3 156	29 %
08 VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	249 140	230 163	-18 977	-8 %
45 MUUD TOETUSED	18 909		-18 909	
50 TÖÖJÕUKULUD	53 394	50 320	-3 074	-6 %
55 MAJANDAMISKULUD	176 837	179 843	3 006	2 %
09 HARIDUS	409 092	350 890	-58 202	-17 %
50 TÖÖJÕUKULUD	22 527	18 809	-3 718	-20 %
55 MAJANDAMISKULUD	386 565	332 081	-54 484	-16 %
10 SOTSIAALNE KAITSE	34 040	34 040	0	0 %
55 MAJANDAMISKULUD	34 040	34 040	0	0 %

Tabel 30 Piirkonna (Noarootsi, Nõva, Oru ja Taebla) kulud osavaldade lõikes

Kirje nimetus	Koondeelarve 2025	Eelarve projekt 2026	Muutus	Muutus %
Tsentraalsed kulud	164 391	313 958	149 567	48%
45 Muud toetused		250	250	100%
50 Tööjõukulud	164 391	294 962	130 571	44%
55 Majanduskulud		18 746	18 746	100%
Noarootsi osavald	371 798	235 538	-136 260	-85%
45 Muud toetused	1 578	225	-1 353	-600%
50 Tööjõukulud	81 058		-81 058	-100%
55 Majanduskulud	289 162	235 313	-53 849	23%
Nõva osavald	150 015	123 075	-26 940	-22%
45 Muud toetused	3 408		-3 408	-100%
50 Tööjõukulud	5 350		-5 350	-100%
55 Majanduskulud	141 257	123 075	-18 182	15%
Oru osavald	302 566	262 551	-40 015	-15%
45 Muud toetused	6 168		-6 168	-100%
50 Tööjõukulud	13 472		-13 472	-100%
55 Majanduskulud	282 926	262 551	-20 375	8%

Taebla osavald	378 626	371 392	-7 234	-6%
45 Muud toetused	7 980		-7 980	-100%
50 Tööjõukulud	2 812		-2 812	-100%
55 Majanduskulud	367 834	371 392	3 558	1%
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	1 367 396	1 306 514	-60 882	-9%

45 Muud toetused	19 134	475	-18 659	99%
50 Tööjõukulud	267 083	294 962	27 879	9%
55 Majanduskulud	1 081 179	1 011 077	-70 102	13%
Põhitegevuse kulud kokku	1 367 396	1 306 514	-60 882	-9%

Muude toetuste all on kajastatud Eesti Saarte Kogule eraldatud toetus summas **475** eurot. Samas ei kajastu muude toetuste real reservfondist tehtud eraldis Elbiku Külaseltsile summas **1 353** eurot. Samamoodi ei kajastu muude toetuste all osavaldade (Nõva, Oru ja Taebla) vaba aja ürituste kulud kogumalus **17 556** eurot. Need ürituste kulud on viidud üle majanduskulude alla.

Varasematel aastatel kajastati tööjõukulusid osavaldade eelarvetes, kuid 2026. aasta eelarveprojektis on tööjõukulu arvestus tsentraliseeritud. Selle tulemusel kasvavad keske struktuuri tööjõukulud võrreldes 2025. aastaga **27 880** euro võrra.

Majanduskulude vähenemine osavaldade eelarvetes on tingitud sõidukite majandamise kulude üleviimisest tsentraalsesse eelarvesse. Osavaldade eelarvetest ei kajastu enam ka õpilastranspordi kulud. Lisaks põhineb majanduskulude arvestus üheksa kuu tegelikel kuludel, mis omakorda vähendab eelarvesse planeeritud mahtu.

Mõlema piirkonna eelarvetes ei ole kajastatud vabadussammaste remonttööde maksumust summas **20 370** eurot, kuna vastav eraldus tehti reservfondist. Samuti on majanduskulude eelarvetest välja jäetud remonttööd, ühekordsed erakorralised väljamaksed ja muud mittetsüklilised kulud, mida ei ole planeeritud 2026. aasta eelarveprojektis.